

PRIJATELJ

ŠTEV. 3 * MAREC 1938 * LETO XII.

Foto: Slavko Smolej

V potu svojega obraza

BOGATO IZBIRO
VSAKOVRSNIH KOLEDARJEV

Vam nudi lahko samo litografija

ČE MAŽAR
JOSIP

Ljubljana, Izriška ulica 6, tel. 25-69

ki je vodilna jugoslovanska tovarna koledarjev

*

*Odlična izdelava in nizke cene presenečajo vsakogar
Zahtevajte obisk našega zastopnika, da se prepričate
o prednostih, ako kupite naravnost od proizvajalca*

*

ELIDA

mila

*- najzanesljivejša osnova
za uspešno nego*

- Bogata mehka pena blagodejno vpliva na kožo.
- Radi svoje izbrane sestavine polepšujejo polt in negujejo kožo.
- Obilni vonj ostane v milu do zadnjega ostanka in se še dolgo občuti na koži.

ELIDA
BELI
ŠPANSKI BEZEG
omamljivega vonja —
snežnobeke barve

Ljubezen.

«Tone je zelo zaljubljen vame. Včeraj mi je rekel, da bi me od ljubezni kar snedel.»

«Tako? Meni je res nedavno rekel, da ima najrajši gosjo pečenko...»

Luč.

Učitelj: «Kaj je luč, Tonček?»

Tonček: «Nekaj, kar lahko vidimo.»

Učitelj: «Bedak! Mene tudi vidiš, pa nisem nobena luč.»

Kratka sreča.

Odvetnik: «S svojim možem ste živel prav srečno, dokler vas ni začel pretepati?»

«Da.»

«In kdaj vas je začel?»

«Ko sva prišla od poroke domov.»

Nekaj mesecev.

Sodnik: «Koliko ste stari, gospa?»

Gospa: «Pet in trideset in nekaj mesecev...»

Sodnik: «To morate pa že natančneje povedati. Saj ste pod prisego...»

Gospa (obupano): «No, če že mora biti... Pet in trideset let in sto dvajset mesecev...»

Zeta.

«Kje boste pa zdaj stanovali, ko ste tako dobro pomožili svoji hčeri?»

«En zet želi, da bi stanoval v Ljubljani, drugi pa v Zagrebu.»

«Saj imate idealna zeta!»

«Da, — samo to je, da želi tisti, ki je v Ljubljani, da bi stanoval v Zagrebu, tisti, ki je v Zagrebu pa, da bi stanoval v Ljubljani.»

Gospod.

«Zmerom, kadar se nasmehnete, bi vas rad prosil, da bi me obiskali.»

«Kako si morete kaj takega dovoliti, gospod?»

«Zakaj pa ne, gospodična, saj sem — zobar.»

Zenitev.

«Kaj pa delate, otroci?»

«Ženitve se gremo.»

«Kje je pa Pepček?»

«Pod posteljo čaka, da ga bo prinesla štorcklja.»

Najboljše.

Skota je neki Anglež povabil na slavnostno kosilo. «Zastopniki vseh narodov bodo prišli,» mu je rekel, «in vsak izmed njih bo prinesel najboljši produkt svoje dežele.»

Drugi dan so res prišli zastopniki vseh mogočih narodov. Italijani s kosarom slastnih melon, Rus s skledo najboljšega kaviarja, Francoz s steklenico šampanjca, Čeh s sodom piva in Skot s svojim bratom.

Ni dolgo trpel.

Neka gospa pravi v vlakcu:

«Moj mož že 20 let ne živi, umrl je kar na naglem, osem dni po poroki.»

«Torej ni niti dolgo trpel, je dodala njena soseda.»

Oče in sin.

Ko se je gospod Šiška vrnil iz pisarne, mu je rekla žena:

«Mož, tale naš fant ti je od dne do dne bolj podoben.»

«Kaj pa je ta nepridiprav spet naredil?» se je prestrašil oče.

Pogovor na plaži.

«Jaz mislim, da bo moje dete podobno Rudolfu.»

«Pa zakaj Rudolfu?»

«Ker je Rudolf najbolj podoben mojemu možu.»

Rana ura.

«Moj mož vstaja zelo zgodaj. Takoj ko se začne v radiu jutrnja glasba.»

«Ali telovadi, kajne?»

«On ne, ampak neka gospodična nasproti.»

Za drugo polletje lanskega leta so prejeli nagrade v obliki knjig naslednji reševalci: Ivan Bračko, Ljubljana; Vitomir Cilenšek, Maribor; Drago Čerček, Ljubljana; Mirko Fajs, Celje; Vlado Firm, Maribor; Erna Iskra, Čakovec; Franc Jagodnik, Villa del Nevoso; Alojzij Jazbar, Dol. Logatec; Rudolf Kocjan, Maribor; Mirko Kosi, Maribor; Stanko Košir, Novo mesto; Anton Kristan, Kranj; Ivan Lešnik, Studenci; Franjo Mlinarič, Maribor; Anton Napast, Sladki vrh; Joža Pajkova, št. Lovrenc; Leo Pettauer, Ljubljana; Silva Pirc, Celje; Andrej Podgoršek, Stična; Franjo Rehberger, Vič; Herman Seušek, Brezno; Vladko Slokan, Ljubljana; Franc Smole, Kočevje; Ernest Spanžev, Sv. Barbara v Halozah; Jakob Štukl, Kozje; Anton Tement, Vitina Kosovska; Rado Vivod, Teharje, in Marijan Zamlič, Serdica pri Rogoševcih.

Nagrade (knjigo Eda Deržaja «Gruh») smo že razposlali. Prosimo nagrajence, naj nam njih prejem potrdijo, ko spet pošljejo rešitve.

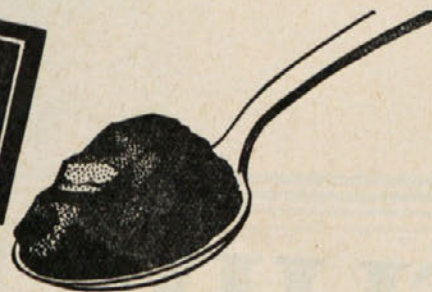
Za prvo polletje razpisujemo 20 knjižnih nagrad.

Rešitev uganke iz 2. številke

Vodoravno: Katalonija, puma, ozimina, an, totem, Zober, silikat, ge, orel, strelec, bar, riti, ura, Ida, ali, Jagodina, stok, Galateja, lama, la, j(ese)n. Ob, diva, li, mitničar, Kina, ata, sij, ar, lajik, Venetje, kos, raja, Aron, Nil, ad, Adam, dol, dama, Aca, Italijan, Tom, mi, Ezav, ta, Nogi, ujeda, olivin, maj, rapir, sejalec, la.

Navpično: kozorog, lava, Amur, Azori, aliteracija, Tibet, la, anoda, ep, Amelija, ena, Edi, Lear (lir), ateist, mizar, on, sugestija, ta, nastrosenje, Davos, irada, kol, le, Jale, očak, litij, anilin, baron, Java, kedaj, Sida, il, taca, lan, ne, pot, slikar, ut, Batavija, atom, megalomanija, ogal, Amerika, akademija.

Franck
daje kavi
aromo, barvo,
izdatnost

Škotska.

Škot se je oženil z bogato vdovo. Čez nekaj časa mu čestita tovariš: «... torej ti si baje priženil 30.000 liber!»

In škot vzdihne: «Ljudje radi pretiravajo... saj veš. Toda nihče ne upošteva, da sem dal poldrugo libro za poročna prstana.»

Kralj — as.

Waleškemu princu, ki je zdaj windsorski vojvoda, je skušal vzgojitelj vcepiti v glavo, da kralj še ni vse:

«Kraljevsko Visočanstvo, je še nekaj višjega kakor kralj!»

«Saj vem,» ga je prekinil mali princ. — «as.»

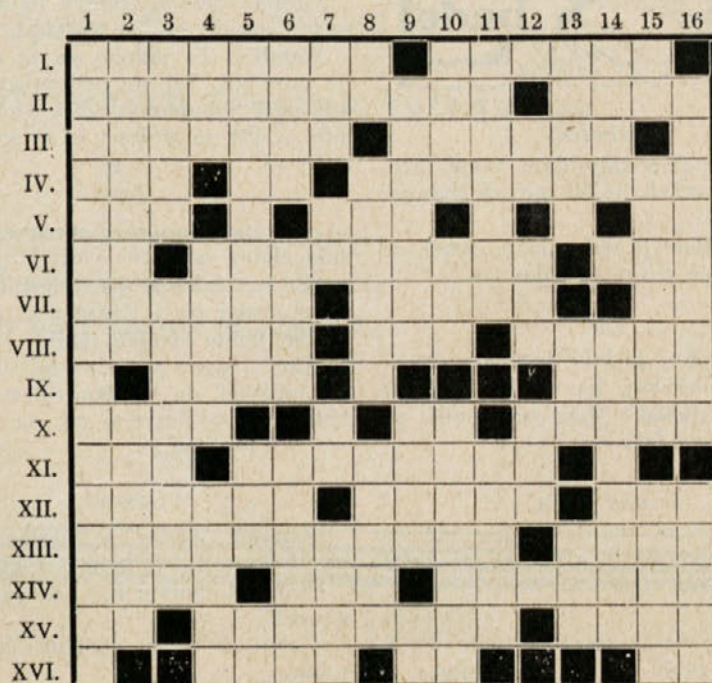
K r i ž a n k a

Besede pomenijo:

Vodoravno: I. zgodovinska zločinka; upor z besedo; II. vrsta rime; muslimanski duhovnik; III. nevaren bacil; ime evropskega politika; IV. hrvatski ženski list; veznik; deklamator; V. tuja beseda za «redek»; darilo; veznik; VI. okrajšava za «item»; zidanje; del sobe; VII. angleška vazalna država; ptica roparica; grška črka; VIII. svetopisemska gora; grški pekel; hrvatski parlament; IX. žensko ime; germanski bog ognja; X. moško ime; del voza; svetopisemska gora; XI. znanilec novega dne; najdražja dežela; XII. prebivalec velike celine; svetopisemska oseba; del glave; XIII. hud strup; blago; XIV. kitajsko mesto; poganjek; fizikalna mera; XV. zaimek; izdelek; žensko ime; XVI. žensko ime; v morje segajoč del celine; ploskovna mera.

Navpično: 1. izpremenitev v snov; 2. dvigalo; prometno sredstvo; 3. obrtnik; trčenje dveh ladij; 4. oče; Stritarjeva povest; moško ime; 5. rusko mesto; predvojni slovenski dnevnik; romanski spolnik; 6. špansko mesto; ribniško sito; moško ime; 7. zaimek; pritrdilnica; razum; past; 8. okrajšava za «aceten»; slovenska gora; južno vino; 9. del Pirenejskega polotoka; rimski pesnik; dva enaka soglasnika; 10. stric po materini strani; angleško ime; silicijeva spojina; 11. strežaj grških bogov; okrasje; 12. okrajšava za evropsko državo; naselbina; delo čebele; 13. moško ime; turško ime; del naroda; 14. zavitek; predmestje dalmatinskega mesta; 15. bog solnce; poslednja želja; zemlja ob morju; 16. odlog; staro božanstvo.

Rešitve sprejemamo do 20. marca.

Kljub hišnim opravkom -

vedno lepo negovani lasje!

Za može je samo ob sebi umevno, da bi morale biti žene - kljub hišnim opravkom, prahu in kuhinjski sopari vedno lepo počesane. Vse žene naj bi si zapomnile: ako hočete biti lepo in dobro počesane, morate negovati svoje lase.

KAMILOFLOR
Specijalni Shampoo za plavolaske, ne vsebuje alkalija. Daje lasem čudovit sijaj.

BRUNETAFLO
Specijalni Shampoo za temne lase, ne vsebuje alkalija, daje lasem čudovit sijaj.

ELIDA

SHAMPOO

Iz starih časov.

Resnična zgodba, ki se je zgodila pred vojno. Stara dama je potovala po opravkih iz Berlina v Prago. V Pragi pa je zbolela in v bolnišnici umrla. Užaloščeni sorodniki so zahtevali, da se njeno truplo prepelje v Berlin. Ko se je to zgodilo, so krsto v Berlinu odprli in odkrili v njej truplo mrtvega generala v uniformi. Sorodniki so brzojavili v Prago: «V krsti ruski general, ne pa teta. Kje teta?» Plačani odgovor, ki je prišel še isti dan, se je glasil: «Če tete ni v Berlinu, je v Petrogradu.» Sorodniki so brzojavili takoj v Petrograd: «Kaj naj storimo z ruskim generalom? Kje teta?»

Iz Rusije je prišel odgovor: «Storite, kar hočete. Teta je z vsemi vojaškimi častmi pokopana.»

Zamuda.

Zmenila sta se, da se snideta ob osmih zvečer. Ona je hotela biti vsaj enkrat točna in je res prišla ob osmih. On jo je čakal.

«Vidiš, ali nisem pridna! Na minuto natanko sem prišla.»

«Da, samo pozabila si, da sva bila zmenjena za včeraj. Jaz te čakam že točno štiri in dvajset ur.»

Oči.

Znani zdravnik Virchow je bil slaven zaradi svojih domislic.

«Zdravniku se ne sme nobena reč gnusiti», je nekoč rekel svojim dijakom, pomočil prst v skledo umazane vode in ga potem vtaknil v usta.

«No, kdo se upa ponoviti?» je nato vprašal. Nekaj navdušenih dijakov je premagalo svoj gnus in storili so isto.

«Lepo, lepo», jih je pohvalil Virchow. «Gnusa ne poznate, zato vam pa manjkajo oči. Če bi bili pazili, bi bili videli, da sem jaz vtaknil v vodo kazalec, v usta pa sredinec!»

Nezaupanje.

«Ne razumem, mama, kaj je dejala mlada poročena žena, kaj ti pri Albertu ni všeč! Ko si naju prišla včeraj obiskat, je celo klavir igral.»

«Seveda ga je», je odvrnila tašča. «Žalno koračnico, ko sem prišla, in Pešem svobode, ko sem odhajala.»

Pripraviti se mora.

Stric Tone obišče svojega nečaka, ki študira na Dunaju. Pred odhodom mu reče:

«No, zdaj mi pa napiši vse svoje dolgove. Plačal ti jih bom. Saj razumem vse, — tudi jaz sem bil nekoč mlad...»

«Trenutek, striček,» je odvrnil nečak, «samo nalivno pero naj še prej napolnim.»

Zmota.

Pepe ima oteklo oko. Na obrazu se mu lesketajo vse mavrične barve.

«Človek, kaj pa se ti je primerilo?» se začudi njegov prijatelj.

«Veš, takole je bilo... Saj poznaš Micko iz sosedne ulice, ki ima ženina v Ameriki?»

«Poznam, — in kaj je z njo?»

«Njen ženin sploh ni več v Ameriki.»

Ne verjemite . . .

... da je srce na levi strani telesa. Če boste vprašali ljudi, kje imajo srce, bo 90 % izobražencev položilo roko na levo stran prsi, nekaj centimetrov nad spodnjim koncem reber. To napačno prepričanje je nastalo zaradi tega, ker je na levi strani največji srčni prekat, iz katerega teče kri po vsem telesu. Njegov vrh je na levi spodaj in zato čutimo utripe srca močnejše na levi kakor na desni. Če razpolovimo telo, bo na levi strani samo nekaj več srca kakor na desni.

... da rasejo človeku še po smrti lasje. To nenavadno razširjeno mnenje je posledica slabega opazovanja. Podaljšanje las po smrti je le posledica tega, da se koža stisne navznoter, proti koreninam las.

Vsake si želi biti tako samozavesten v družbi.

DOBER KROJ VAŠE OBLEKE JE TISTA SKRIVNOST, KI VAM TO LAHKO OMOGOČI!

Ljubljana, 1938.

Velecenjena milostljiva,
spoštovani gospod!

Po vzoru inozemskih modnih ateljejev
in po enoletnem inozemskem studiju v vodilnih velemest-
nih salonih bomo v kratkem otvorili v Ljubljani najmo-
derneje opremljen modni atelje
za dame in gospode.

Inozemski modeli, najnovejše modne smernice, odličen
kroj in izdelava, predvajanje modelov itd., - to je naš
program, ki vas bo prav gotovo popolnoma zadovoljil.
Predstavili se vam bomo s predvajanjem
novih pomladanskih modelov 1938.

SOUVAN - CO.
MODERN TAILORING
LJUBLJANA, MESTNI TRG 24

France Bevk:

Drejec

*D*mel sem strica Luko; ta je bil brat moje matere, ki je vselej z velikim zanosom in ljubeznijo pripovedovala o njem. Videl sem ga več ko enkrat, na kolenih me je pestoval in ujškal, a takrat sem bil še tako majhen, da se mi njegov obraz ni vtisnil v spomin.

Poznal sem ga le po rjavi, močno pobledele fotografiji, ki smo jo hranili v leseni skrinjici, med papirji in podobici. Slika se je brzkone že zdavnaj izgubila, odkar sem odrasel, je nisem več videl, a mi je še vedno živo pred očmi.

Krepek fant v štajerski obleki z zelenimi obšivi in koščeni gumbi, na glavi klobuk z gamsovo brado. Taka obleka je bila nekdanj pri nas višek gosposkosti in je vzbujala videz denarnega človeka. Izrazit obraz, močno čelo, široke lične kosti in krepek nos, pa brki, ki so mu zaviti štrleli na lica. Pogled odkrit, živahen, nasmeh na mesnatih ustnicah, a drža nekam toga, trda. Zdelo se je, da bo zdobil porcelanosto pipo, ki jo je tiščal v pesti.

Stokrat, kadarkoli sem odprl tisto skrinjico, sem si ga ogledoval. Poznal sem ga do zadnjega gumba. Obžarjen s hvalo materinega pripovedovanja je zrastel v moji domišljiji kot izreden človek. In kakor za nikogar drugega, mi je bilo žal zanj, da ga ni več med živimi. Morda manj zavestno kakor s tihim, bolečim občutkom v srcu.

Ubili so ga bili nekje v svetu, kamor je hodil drvarit. Ne bi mogel priseči, ali je bilo to v Bosni ali na Korškem, preveč se mi je vse med seboj pomešalo v spominu. Ko se je neko noč vračal iz krčme, je bil napaden iz zasede. Nihče ni vedel, kako se je to zgodilo. Nastala so različna ugibanja. Dogodek, o katerem so veliko govorili, so polagoma opletli z legendami.

To se je zgodilo v tistih letih moje mladosti, ko sem že željno vsrkaval vtiske. Zimski večeri, ko je gorela medla petrolejka, v oknih strašila tema in je vela toplota od velike peči. Z drhtavico v telesu, z grozo v duši sem poslušal obnavljanje dogodka in se potem od strahu nisem upal iz izbe. Bilo mi je, kakor da v veži stoji razbojnik z nožem v rokah in se mu iz teme zlobno svetijo oči. Skrivnostnost v mrak zavitega uboja mi je živo drastila domišljijo. Prizor sem si naslikal po svoje, ga stokrat obnovil v duhu, vsakokrat me je stresnilo do mozga.

Polagoma se je umorjeni stric umaknil nekam v ozadje mojega zanimanja. Pobledele je pred nekim drugim vprašanjem.

Kdo je morilec?

Da, saj so govorili tudi o njem. Toda le z namigavanji, polglasno, nikoli niso imenovali njegovega imena, kakor da se ga bojijo priklicati v hišo. Le počasi sem razbral, da pada grozeča senca suma na nekega fanta iz sosednje vasi, ki je bil že v letih in so ga klicali za Drejca. S stricem Luko sta bila skupaj pri delu. Vsega nisem razumel. Šele čez leta se mi je iz tedanjih besed posvetilo, da sta hodila za istim dekletom. Ob neki priliki so padle grozilne besede. To ni bilo neznano, Drejca so zaprli, a mu niso mogli dokazati krivde.

Okoli tega človeka, ki mi je vzbujal strah in grozo, so se tedaj opletle moje misli. Bridko me je motilo in vznemirjalo, da smo bili z njim celo v oddaljenem sorodstvu. Nisem ga poznal, saj je bil le redko doma, včasih za mesec ali dva. Klatil se je po svetu in ob nedeljah zafučkal ves tedenski zaslužek. Strastno sem si želel, da bi ga vsaj enkrat videl v obraz. Ne zgolj iz radovednosti, morda najmanj; na dnu te strastne želje je tičalo vse nekaj drugega, močnejšega. Kaj — je težko povedati.

Nekoč se nisem več mogel premagovati; povedal sem materi, da bi ga rad videl.

Pogledala me je začudena, kakor da se je šele tedaj zavedela, da sem vse slišal. Pomolčala je nekaj trenutkov.

«Saj ga ne poznaš.»

«Pokažite mi ga!»

Ni mi odgovorila.

Nekoč mi ga je vendar pokazala.

Bilo je pozno v jeseni, ko je zmrzovalo in je gola pobočja vsako noč pokrila slana. Z materjo sva s koši na hrbtih odšla v dolino. Na ozki poti ob potoku se nama je pijan prizibal nasproti.

Še danes ga vidim, kakor se mi poslej nikoli ni več izbrisal iz spomina. Velik, z dolgimi nogami, ki so se mu klecavo upogibale v negotovi hoji. Takisto dolge tudi roke, ki so lovile ravnotežje. Obleka mu je bila zavaljana, porastla brada zanemarjena, izpod klobuka so mu štrleli lasje in mu padali globoko na vrat. V temni obraz je bil zgrbljen, čelo mu je bilo namrščeno, pijane oči so se mu z vsem naporom upirale v kamenje na kolovozu. Saj je bil v najlepših letih, a na videz, kakor da so ga nesreče postarale v eni noči. Ustnice so se mu premikale, ves čas je nekaj neumljivega momljal predse.

Ko ga je mati zagledala, se je čudno vznemirila. Stopila je v porjavelo, nepokošeno travo nad potjo, kakor da se mu hoče ogniti v velikem loku. Tedaj jo je opazil tudi Drejec in obstal, sršeče oči so se mu uprle vanjo.

Tudi materi je nehote zastala noga, a jaz za njo, tik za hrbtom; pijanci so mi že od nekdaj vzbujali strah.

Gledala sta se nekaj dolgih trenutkov. Matere nisem videl v obraz, ne vem, kaj je izražal njen pogled. Toda lahko si mislim njene občutke. Pijanec se je slednjič zdrznil, umaknil oči, izpljunil in se odzibal dalje. Hodil je hitreje ko prej, hoja mu ni bila več tako negotova.

Tudi mati je šla dalje. Tiščal sem za njo in se venomer oziral.

«Ne glej za njim!» mi je rekla. «Ta je Drejec... ki je strica... Ne oziraj se!»

«Pa ne govori o tem», mi je še rekla mati, ki je zdaj bolj hitela ko prej in se ji je glas rahlo tresel od razburjenja. «Da nikomur ne zineš!»

«Zakaj ne?»

Občutil sem suhoto v grlu, jezik se mi je lepil na nebo. Materi sem hodil skoraj po petah. Drejčevi glasni koraki so se oddaljevali, toda zdelo se mi je, da hiti za nama in me bo zdaj zdaj zgrabil za vrat.

«Zakaj ne? Zato ker ne vemo za gotovo, ali ga je res on. Lahko tudi, da ga ni... To ve le sam Bog, mi ne moremo vedeti. Nihče mu ne more dokazati. Ne smemo mu delati krivice...»

Bil sem začuden, skoraj prepaden. Občutek, kakor da se je namah zrušilo, kar sem slišal, kar je zasnovala moja domišljija, in je laž še drhtavica tistega trenutka. Bilo mi je žal, da bi ne bil on ubijalec. Ne, saj mu tega nisem priželel, ampak se mi je nekaj, kar se mi je zdelo že docela jasno, do konca dognano, zopet pogreznilo v mrak. Kdo je, ako ni on? Stric Luka je bil mrtev, nekdo ga je vendar ubil. Le narahlo, komaj zavestno sem občutil, da je mati tako govorila le zaradi mene. Njen glas ni prepričeval. V dnu svoje duše je bila gotovo do konca prepričana o nasprotnem. Za nekatera dejanja niso potrebni šele dokazi. Tisoč malenkosti je, ki govorijo glasneje ko vse priče. Trdijo, da se kdaj pa kdaj, v redkih slučajih, morilčeva podoba vtisne v umorjenčevo oko kakor na fotografsko ploščo. Morda je to res, morda ni, o tem nisem globoko prepričan. A verujem, da se umorjenec naseli v morilčevi duši. Vsak trenutek, ob slednjem gibu in besedi pogleda iz nje...

Poslej z materjo nisva več govorila o tem. Drejec se je naselil v meni z vso svojo temno težo, mučil me je kakor preveliko breme. Prikazoval se mi je celo v sanjah. Pijan je stal pred menoj in mi grozil s črno pestjo.

Morda res ni on...

Pozneje ga dolgo nisem srečal. Pa sem se vselej, kadar so me poslali v dolino, ves plah oziral okrog. Ali se ne bo zdaj zdaj prikazal izza grmovja in treščil tik predme na pot? Ni ga bilo. Za dolgo je izginil iz doline.

Slednjič sva se zopet našla.

Bilo je v poznem poletju, ko sem nesel v krčmo zakrpane čevlje. Oddal sem jih krčmarici kar v veži in povedal ceno. Naj stopim v izbo, mi je rekla, in naj nekoliko počakam, da mi prinese denar.

Izba je bila svetla, skozi štiri okna se je razlivalo sonce. Na šipah in na klopeh so lazile muhe. Na steni je stokala ura in z lenimi nihaji merila čas.

Za mizo je sameval edini gost. Bil je že pijan, glava mu je ležala na rokah, ves nemiren jo je obračal zdaj na desno, zdaj na levo. Kdaj pa kdaj jo je dvignil, a ne toliko, da bi pogledal po izbi. Pijano je zabolščal le v prazno stekleničko za žganje ali v drobtine kruha, na katerih so se pasle muhe. Iz ust so mu prihajali kratki, pretrgani stavki, ostre, jedke, neumljive besede.

Spoznal sem ga. Bil je Drejec.

Občutil sem mravljince po vsem životu, prav do prstov na nogah. Izprva sem hotel takoj oditi, a me je presenečenje priklenilo na mesto. Ne samo to. Neka skrivnostna sila me je vlekla v bližino tega človeka.

Ali sem res mislil že v prvem trenutku, da mi bodo kaj izdale njegove momljajoče besede? Ne vem. A vem, da sem ga poslušal in zijal vanj, kakor da se ga ne morem nagledati. Občutek človeka, ki tvega nevarnost, da bi pogledal v neko skrivnost.

Zopet je položil glavo na roke, momljal v mizo, nato se mu je pijani pogled iznova uprl v frakelj, kakor da ga zaradi česa ošteva. In vendar besede, ki jih je bilo nemogoče povezati v smisel, niso veljale steklenički na mizi, niti muham, ki so se pasle na krušnih drobtincah, niti belemu dnevu, ki je sijal skozi okna. Zdelo se je, da se prička z nekom, ki se je naselil v njegovi notranjosti in ga vodi iz sebe.

Kaj sem takrat vedel o človeški vesti? Nič. Danes se zavedam, da je bil moj notranji občutek takrat na pravem sledu, četudi bi tega nikakor ne znal izraziti. V tistem edinem trenutku me ni več mučil dvom, ki mi ga je bila vcepila mati. Grabilo me je za grlo, solze groze so mi silile v oči, vendar se nisem premaknil. Bilo je, kakor da željno čakam besed, ki jih bom lahko povezal v smisel in z njimi potrdil svojo misel.

Ko sem vstopil, me ni opazil, zakaj vrata so bila le priprta in sem bil bos. Zdaj pa je nenadoma utihnil, dvignil glavo in me prebodel s pijanim pogledom. Kakor da je začutil mojo misel in ga je zdramila iz pijane nezavesti.

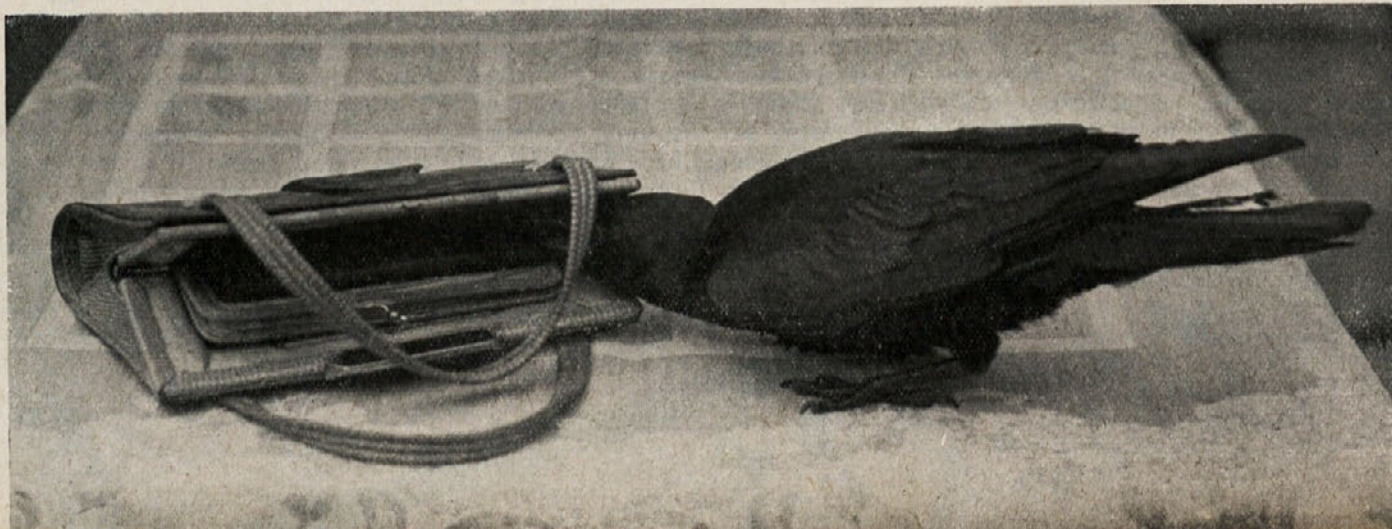
Nenadoma je dvignil kazalec in ga naperil proti meni, naravnost v prsi, kakor da me hoče prebosti.

«Tiii!» mu je zateglo zapiskalo iz grla. «Tiii — kdo si ti?»

Pobegnil sem, besede bi ne bil mogel spraviti iz grla. Tekel sem skozi vežo, mimo oken, na cesto in čez most na drugo stran reke. V prsih mi je hlipalo, solze so mi stopile v oči. Slišal sem krčmarico, ki me je klicala, a se nisem ozrl, ne oglasil. Mislim, da vpije Drejec...

Nihče ni kdaj zvedel, čemu sem bil pobegnil.

Drejec je že davnaj v grobu. Nikoli nisem zvedel, kako je umrl. Morda je izdihnil v kaki krčmi ali je obležal na cesti. Kadarkoli bredem po svojih otroških spominih, se spomnim nanj. In vselej se mi tiho prikrade dvom v srce. Morda ni bil on... Ali sem mu z drugimi vred delal krivico? Mnogokaj govori proti njemu — vsega pa nihče ne ve...

MATURANTI

I.

Študent France se je pripeljal na velikonočne počitnice. Že dolgo si ni tako zaželel doma, kakor to pot. Tičal je zadnje mesece v knjigah in zvezkih, zdaj je pač treba še poprijeti, matura je pred vrati. Ne malo se ne boji, da bi je ne zmogel. Toda razmišljen je, treba je bilo dosti premagovanja, da je zbral voljo do učenja. Zgodnja pomlad mami iz mesta in na promenade, rad pogleduje po dekletih ali pa s knjigami pod pazduho sanjari po gozdovih, ki kažejo prvo svežo brst.

Od velikonočnih počitnic si je obetal mnogo, mnogo veselja. Študentke pridejo iz drugih mest, lepo se bo dalo pokramljati z njimi, morda celo povasovati, na veliki ponedeljek pa zaplesati v gostilni, — in potem nazaj v mesto, k zadnjemu naskoku, trdnjava bo porušena...

Kakor še nikoli, je to pot čutil, kako je povezan s svojim rodnim krajem, s svojo domačijo kraj trga, s prelepo dolino, obkroženo od samih košatih, temno poraslih pogorij. Z očetom se je že moško pogovoril, videl je njegov ponos, ko je oče zadovoljen ogledoval visokoraslega sina in mu zrl v vesele oči. In čutil je toploto materine ljubezni: mati si je prizadevala, da ga zdaj, ko je že odrasel in se bo kmalu odtrgal od doma, še čimbolj priklene nase. Vse polno je imela mati za praznike opravkov, pa venomer je sina ogovarjala in gledala, kako bi mu postregla. Sin pa se je prešerno zahvaljeval, potrepljal je mamico po ramenu. Potem je stopil za potokom in je šel po trgu in je zavil k cerkvi. Srečaval je znance, rokoval se z njimi, pozdravljaj je dekleta in jih ogovarjal z ljubeznivimi besedami. Nikjer se ni kaj dolgo ustavil. Kakor da ga žene pomladni veter, je neugnan hitel dalje, da se razgleda povsod naokrog. V njem je bilo polno vedrine, radosti življenja pa možate bahavosti, da je tik pred matura.

Stopal je sam po pešpoti mimo kapelice pogledat k fari, kako postavljajo božji grob. Nizdol po klancu mu je prišla nasproti ženska, krepka in bujna, z jerbasom na glavi. Ko je z desnico držala jerbas in se je v lagodni hoji pozibavala njeno polno telo, je študent France za trenutek postal, kri mu je zalila lica, srce mu je burneje zaplalo. Nenadno srečanje z žensko, ki mu je kakor sama živa sla prihajala nasproti, ga je vsega prevzelo. Pogledal je določneje v obraz, ki se mu je zasmehljaj, da so se zasenčile rjave oči in se je pokazala belina zdravih zob...

— Francelj... o, dober dan... ali me nič več ne poznaš?

— Liza!... Seveda, kaj bi ne poznal...

Prav ob kapelici sta se srečala in Liza je z obema rokama snela težki jerbas, v njem je bilo zlikano belo perilo, postavila je jerbas na kamniti prag kapelice, potem se je zravnala in se z rokama pogladila po svojih krepkih bokih.

— Ampak, kako si zrasel!... Oj, kdo bi le verjel, da si ti tisti drobnji Franceljček, ki sem te pestovala... Ali še pomniš, kako sem te z vozom vred prevrnila v jarek?... No, seveda ne boš tega pomnil, ko si bil pa čisto drobcen in jaz sem takrat tudi še bila otrok, nerodna deklina... Tja, zdaj si pa že kar cel gospod.

France je hitro premagal zadrego, ob Lizinem prijetnem ogovoru se je okorajžil, začel se je z njo šaliti, požiral jo je s pogledi.

— Pa ti si se storila, Liza, salament... Ali se kaj možiš, Liza?

— No, tako na drobno! — se je poredno namuznila in ga postrani pogledala. — Veš kaj, Francelj, počakala bom, da novo mašo zapoješ, potem me boš kar ti pred oltarjem zvezal... Do takrat si že najdem dedca, ne?

— To pa to, moja nova maša in tvoja poroka... Od zlodja si še zmeraj, Liza... zmeraj bolj. Ne bi bilo slabo pri tebi potrkati..

— Kakor se vzame. Veš, vsakemu ne odprem. Izmodrilo me je...

— No — pa meni? — se je drzno opogumil France. Že se je ustrašil nepremišljene besede, toda obenem je bil odločen, da ne popusti.

Liza se je z grohotom zasmejala. Ali takoj je tudi njej bilo žal: ni hotela zasmehovati mladega, lepega fanta. Počasi se je izresnila, v oči mu je pogledala in je rekla skoro sočutno:

— Tako mlad si še, tako lep... pa ti že gredo ženske po glavi. Ej no, škoda bi te bilo zame, ali ne? Kaj bi pa ljudje rekli! Veš, pogovorila bi se pa rada s teboj, saj nimam človeka, ki bi mi rekel pošteno besedo. Odkar sem se vrnila, mi takole v oči prizanašajo, toda za hrbtom me trgajo v cunje. Vedno se mi zdi, da s prstom kažejo za mano... Le potrkaj ponoči, Francelj, skrivaj pridi, odprla bom.

Študent France se je zdrznil.

— Pridem! — je voljno in tiho pritrtil. Potem je segel Lizi v roko in sta šla dalje vsak svojo pot. Ko se je že vzpel v klanček tik pred cerkvijo, se je še obrnil in pogledal za Lizo. Videl jo je, kako je z umerjenimi koraki, zibajoča se v bokih, z jerbasom na glavi stopila med hiše.

II.

Noč je bila nemirna. Veter se je zaletaval ob stene in strehe, požvižgaval je med golimi vejami. Študent France je slonel za mizo, oprt ob desnico, zunaj v kuhinji je mati pripravljala večerjo, oče je še imel opravka pri živini v hlevu. Študent France je mislil na Lizo, živo mu je stopala njena podoba pred oči, hlepel je po njej. A zdaj pa zdaj ga je prešinil strah ob spominu na tisti zimski dan pred dobrimi osmimi leti, ko sta se oče in mati s skrivnimi besedami pogovarjala o Lizi. Pred njim, pred sinom, ki je bil ves še otrok, sta izkušala prikriti grozo in tiho ogorčenje, ki se je tisto jutro kakor vročična bolezen naglo širilo po trgu in okolici. Novica je šla s šepetom od hiše do hiše in je bila v svoji nepričakovani strahotnosti tako preprosta, da so jo iz pogovorov starejših ljudi lahko razbrali tudi otroci. Liza je zadušila svoja dva otroka, trimesečna dvojčka, fantka in punčko. Orožniki so jo zarana prijeli in gnali v zapor. Sodniku je nekaj malega tajila, naposled se je vdala. Da, priznala je, da je zavoljo bede pokrila zarana oba svoja otroka z odejo in z raztrgano blazino. Otroka sta se kmalu zadušila. Zavoljo revščine... Dekle nesramno! — so hitele matere... takšna dva lepa, zdrava otročička... Ali je kaj povprašala naokrog zavoljo pomoči, mar je sploh poprosila po hišah mleka in živeža? — To je bilo otožno, gnusno, razočaranja in groze polno zimsko jutro...

Francelj se je predramil iz razmišljanja.

Mati je prinesla večerjo. Odmolili so. Ne iz površnosti, marveč v raztresenosti je študent le mrmraje odgovarjal.

Oče je silil med večerjo z vprašanji vanj. Poln zaupanja ga je izpraševal o pripravah za maturo: kako je ta reč, kadar bo stopil pred učene gospode, kaj bo moral odgovarjati, kako bo stal pred črno tablo. Sin pa je bil redkih besed. «Pusti ga,» je svetovala mati, «saj vidiš, skrbi ima. Ali ne, Francelj? No, zdaj pa lepo lezi, boš jutri zgodaj pokonci.»

Francelj je stopil v čumnato. Hladno je bilo v njej. Ko se je oblečen vrgel na posteljo, je zadrgetal. Pokril se je z odejo in s pernico, z roko si je segel v kuštrave lase, glava je bila vroča. Dobro uro je čakal France. Čul je mater, kako pomiva posodo, potem očetove korake okrog hiše in hleva. Naposled sta zgoraj v sobi legla spat. Tišina. Le od daleč se je čul pasji lajež. Zdaj se je Francelj skozi okno splazil na plano. Priprl je okno za sabo, potem je s tihimi koraki stopal za potokom, na brv, zavil je okrog trga do samotne delavske hiše. Električna svetila na cesti, izognil se je svetlobe v loku. Dobro je vedel, kje biva Liza. Luč je bila v njeni sobi, okno je bilo zavešeno z veliko rdečo krpo. Pobral je kamenček, nato še drugega. Zadel je že s prvim. Cenk! — je odjeknilo. Takoj nato je padla rdeča zavesa, okno se je odprlo. Liza je stala tam v svetlobi, s svojima dvema krepkima rokama oprta ob okno. Uzrla je belo roko, ki se je dvignila v temi. Potem je hitela odklepat.

Francelj je zdajci zasačil samega sebe v neznanem dvomu in strahu. Ali naj plane iz varnega zavetja teme v vežo, ali naj se rajši umakne, da ga ne vidijo bogve katere oči, ki bodo jutri raznesle po trgu: «Francelj pri Lizi! Mati njegova pa, da bo šel za duhovna!...» V teh kratkih trenutkih, ko se je čulo stopicanje Lize po stopnicah in veži k durim, so se študentu bliskovito preganjale misli po glavi. Ne, zdaj se ni več bilo mogoče umakniti, zdaj je treba pogumno čez prag. V durih je škrtnil ključ, Francelj je bodro pristopil. Klobuk si je bil pritegnil na čelo. Obraz je stisnil med privihani ovratnik. In že je bil v veži. Liza je poiskala njegovo desnico, prišla ga je za rokav, potem mu je segla pod roko in ga vodila po stopnicah. «Ne boš se ubil, ne», je poglasno prigovarjala. «Pa tudi šepetati nama ni treba, saj nisva v kloštru. Kar je ljudi v hiši, so vajeni obiskov. Kdo se pa zmeni! In kdo ugame, da si ti prišel.»

V podstrešni sobi je bilo toplo. Francelju, ki je prišel iz vetra in svežega zraka, je zopno udaril v nos vonj po večerni kuhi in po opranem perilu, ki se je sušilo, razvešeno na vrvi od gašperčka do stare omare. Hitro se je privadil. «Na skrinjo sedi, — ali pa rajši kar na posteljo», je rekla Liza. «Boš bolj na mehku», je še z nasmehom pristavila. Francelj je ubogal. Z nobeno besedo ni vedel načeti pogovora. Gledal je Lizo, ki je hitela pospravljati svojo borno, okrušeno posodo in priravnjavati nacefrani namizni prt. Vse je bilo tako siromašno in starikavo, toda čisto. Tla pomita, nikjer prahu, okrog Marije v kotu papirnate rože in pred kipcem večna lučka.

— Boš čaja, Francelj? — Z zahvalo je odklonil. — Na, pa požirek žganja, da te bo pogrelo. Nisi vaje? O, jaz ga pa rada srknem, lahko si misliš, kje sem se tega navadila. Poskusi, dober borovničevac. Ljubi moj, pranje je težak zaslužek, otrpneš od mraza, ves dan časih nimam toplega. Dovolj, da srknem iz frakeljčka...

Natočila mu je pol čaše. Povohal je, potem je srebal po kapljicah. Žgalo ga je po grlu, čutil je, kako mu leze v kri. Naenkrat se mu je podžgal pogum. Liza je prisledla k njemu na posteljo. Ko jo je s tresočo se levico objel okrog pasu in jo prislanjal k sebi, mu je s svojimi čudnimi, na pol zastrtimi, nevarnimi očmi, v katerih je žarela dobrota in hudoba, zrla v obraz in se smehljala. Potem ga je objela tudi ona okrog vratu, s prsti mu je pobrodila po

gostih laseh. Že spet ni vedel kaj reči. Umaknil se je za trenutek njenemu objemu in pihnil v luč. S temo je nastala tišina. Liza se je zahihitala, ko je začutila objem koščeni študentovih prstov, ki so iskali njenega života in so se krčevito sklepali na njenem hrbtu. Potem je umolknila tudi ona, naglo dihajoča v kratkih trenutkih naslade.

— Pazi! je siknila — Pazi! — je razburjena ponovila, kakor da se je zdramila iz omotice. Študent se vsega tega ni mogel prav ovedeti. Zdaj je ležal ob njej razgret in truden in spet ni vedel reči besede. Lahkotno se je izvila iz njegovih rok, se vzpela na komolec, potem je stopila čezenj s postelje na tla. Ko je nažigala petrolejko, se ni mogla zdržati, da bi ne pogledovala na posteljo, kako je s fantom. Ko je zagorela luč, je iznova sedla k njemu in ga zmagovalno gledala. Pobledele obraz se je umaknil v uborno blazino. Sram je bilo fanta, sram.

— Saj sem rekla — je Liza spet šla študentu z desnico med goste lase — kdo bi si bil kdaj mislil, da bo takole prišlo. V vozičku sem te vozila, zdaj si pa tak fant. Kar vesela sem te. Se me boš kaj spomnil v mestu?

— Bom, Liza. Veš da te noči nikoli ne pozabim. Ne morem povedati, kako je zdajle z menoj... ko pridem na velike počitnice... po maturi, Liza... vsako noč pridem pod okno.

— Glej ga, glej ga... kaj bodo pa ljudje rekli? — se je posmehnila Liza. — In oče? In mati? Nič ne pomisliš, s kom imaš opravka?

Francelj se je ustrašil teh besed. Pa se je premagal, možato je odbil:

— Nič me ne brigajo ljudje. Kaj mi kdo more! Ali nisem že odrasel? Saj sem vendar... maturant.

Govoril je, govoril, naenkrat se je opogumil. Toda njegove besede niso bile več iskrene. Oglašal se je kes. Kaj naj bo prida iz tegale nepremišljenega začetka z Lizo, z žensko, ki se je pokorila v ženski kaznilnici! Ali sam hudič mu je zdajle, to uro, prigovarjal, da ga še nobeno dekle ni pritegnilo s tako silo, kakor prav ona, zdrava, polna, zapeljiva.

Uganila je njegove misli. Da ga razdraži in z najbolj neprijetnim še bolj pritegne, je pričela pripovedovati zgod-bice iz ženske kaznilnice: kako je bila na glasu najurnejše delavke, kako ji je bil marsikateri greh odpuščen prav zaradi delavnosti, pa kako je hlepela po ljubezni, po lepem in pogumnem fantu.

— Liza, — jo je prekinil Francelj in je nadaljeval v zadregi: — Kako si mogla tisto storiti? Zakaj, Liza?

— Zakaj! Otrok si bil, ko so mene že žandarji gnali. Zakaj! Pri vas mi je bilo dobro, kakor domača sem bila. Kaj praviš, Francelj: če bi bila pri vas ostala — mar bi ne bila nekoč tvoja, kakor sem bila nocoj?

Francelj se je zamislil, pogledal jo je začuden in ni odgovoril. Liza je nadaljevala:

— Le kaj me je speljalo od vas! Hotela sem biti natakarica, to so sama vesela dekleta. Pod streho sem spala, tam blizu je imel svojo kajbo lepi Jozelj, tisti čas se je bil izučil v trgovini za pomočnika. No, pa se je zgodilo. Zdaj ga ne preklinjam več. Ali takrat sem ga klela, ko sem sredi zime ostala brez praška moke, brez kaplje mleka, z dvema otrokoma naenkrat! Francelj, komu naj bi dopovedala, kako sta me tisto februarско jutro gledala dva para velikih rjavih oči, ko sem ju pregnila... Ne izprašuj, Francelj, ne govorim rada o tem, drugi vedo vse bolj natanko.

Vsa se je izresnila. Francelj jo je pogledal in je videl, da so se ji oči ovlažile. Naenkrat se je takole znašel pred pravim obličjem življenja, zdaj mu je Lizina izpoved legla na dušo, da mu je bilo tesno. In zdaj je spoznal, da mu ta noč z zapeljivo Lizo ni prinesla spoznanja v grešni sli,

marveč trpko spoznanje obupne borbe z življenjem. Pa je bil še premlad in še preveč zaverovan v svoj bleščeči mladostni svet, da bi se lahko tako naglo sprijaznil z grenkobo takih življenj, kakršno je Lizino. Spomnil se je prejšnje njene omembe, da bi mu ona prav gotovo nekoč prekrižala pot, — in začutil je odpor, nejevoljo, gnus.

Sunkovito se je dvignil. «Grem... Moram domov», je rekel slabotno, bojazljivo.

— Le pojdi, Francelj, — je mirno privolila. Še črni plašč mu je pomagala obleči. Ko je stal pri vratih in je iskala ključ, da mu pojde odklenit, ga je pogledovala nemo, skoro proseče in sočutno, kakor da mu je hotela reči: škoda, fant, da si se še ti vrnil v tole kajbo.

— Zbogom, Liza! — je šepnil pri durih.

— Se me boš kdaj spomnil, Francelj? — je komaj slišno vprašala.

— Bom! — je odvrnil prisiljeno. Ni se zlagal, vedela je to. Spominjal se je bo, ker se mu je prva razodela kot ženska. Toda pri tem bo morda marsikdaj zasenčil čelo in odmahnil z roko, kakor da hoče odgnati nevšečno misel. Ni ji podal roke, kakor izgubljenec je stopil v noč.

Liza je nekaj trenutkov postala pri na pol priprtih durih. Veter se je dalje zaganjal ob stene in strehe. Ko se je Liza vrnila v sobo, ugasila luč in legla, ji je pred oči živo stopil obraz fantiča, kakršnega je nekoč pestovala, in temu otroškemu obrazu je pridružila oni usmiljenja proseči pogled svojih dveh otročičev. Utrnila si je solzo, ki se ji je posilila na oko. Potem se je obrnila k steni in je trudna zaspala.

Fot. Slavko Smolej:

Kmalu bo pomlad

Namenjena

lej ga, hudiča, ali si še živ?» — sta se po ljubljanski domači navadi presrčno pozdravila, ko sta se po več letih nepričakovano srečala. Potem sta zavila k Slamiču na pomenek.

Svete je pripovedoval, kako se mu godi v Novem mestu, Mravlje je pravil, kaj je posebnega v Ljubljani. Prereševala in obrala sta skupne prijatelje, premlevala vreme, zdravje, politiko, mlade dni in drugo, kar pride po takih srečanjih na vrsto, dokler ni Svete na Mravljetovi roki zapazil zakonskega prstana.

«Pa kaj vidim, ti si oženjen? In nič mi ne poveš?»

«Res je, oženjen sem. Že tri mesece», je pritrdil Mravlje z naglasom in obrazom, ki se mu je poznalo, da je imel to novico pripravljeno za posebno poslasticco.

«In veš, da se moram za ženo zahvaliti ravno tebi! Saj bi ti bil pisal, ali sam si že izkusil, kako je s pisanjem med prijatelji. Človek odlaša in odlaša, dokler čisto ne odloži.»

«Oprosti, prav nič te ne razumem. Do zdaj nimam še tega greha na vesti in nič se ne spomnim, da bi bil ravno tebe kdaj ženil.»

«No, Pavlice, svoje nekdanje tovarišice v službi, se menda še spomniš?»

«Kaj, ti si se oženil s...»

«Že vem, kaj hočeš reči. S tisko gosko, ki ima tako nezrečeno lepo in nežno polt, da bi človek dobil idealno žensko, če bi mogel to kožico odreti in na bolj brihtnega dekleta napeti. Tako sem nekdam sam dejal.»

Svete se je kakor v zadregi sklonil nad krožnik, a Mravlje je z očitno slastjo nadaljeval: «In da ti povem, kako je prišlo. To veš, da sem tedaj zaradi tebe, ki si bil zmerom poln muh, Pavlico nekolikokrat pred uradom počakal in domov spremil, za god pa ji poslal v pisarno velik šopek. Hotel si nekemu vanjo zaljubljenemu tovarišu ponagajati in pravil si mi, kako ga je vse to klalo.»

«Vem», — je Svete zakašljal, kakor da se mu je zalelo.

«Kako sem tedaj o dekletu mislil, sem že povedal. To pa tudi veš, da se je Pavlica leto kasneje možila ter še preden si ti v Novo mesto odšel, dobila že dva lepa fantka.»

«Vem», — je dejal Svete ter na dušek izpraznil kozarec, da je zardel, ko je glavo vznak vrgel.

«Ali tega najbrž ne veš, da sem bil tedaj, ko sem se po srečnem naključju oziroma po tvoji zaslugi s Pavlico seznanil, velik osel. Seveda, saj še sam nisem vedel. Domišljjal sem si, da poznam ženske. Ne rečem, ženske sem res dobro poznal, ali poglobitnega, to se pravi življenja, zakonskega življenja, nisem poznal. Kakor toliko drugim, se je zdel tudi meni zakon institucija, ki vzame moškemu prostost in zamori njegovo duhovno rast. To je usodna zmota, prijatelj! Zato ti rečem, če te v Novem mestu, ki baje zavoljo tega slovi, katera pred oltar sili, ne brani se preveč!»

«No, ni sile», — je zahrkal Svete, ki si je vneto trebil golaž iz zob ter si pri tem skoro ves obraz zakrival z levico.

«Dokler je človek samski, je tako nespameten, da nenehoma išče popolno žensko. Seveda sodi vsako po sebi in ne pomisli, da en sam človek ne more biti popoln, ker je popolna človeška enota sestavljena iz moža in žene.

Beseda 'boljša polovica' ni prazna, ali jaz jo do lani nisem razumel. Zato sem Pavlico, kadar sem jo z možem srečal, brez slehernega občutka zgolj kot znanec spodobno pozdravil. Njenega moža sem sicer na tihem zasmehljivo pomiloval, da je priklenjen na nedolžno, čisto gosko, a govoril nisem z njim nikoli.»

Svete je potrkal na steklenico in naročil še pol litra.

«To je trajalo do pred leti, ko sem šel v toplice, kjer je bila tisto leto tudi Pavlica. V kopališču sem seveda mislil, da moram vsem ženskam vprek dvorišče pometati. Tudi gospe Pavlici kot znanki sem jel lepo govoriti, in preden je odšla, sem se ji celo zlagal, da sem imel svoje dni s tistim šopkom velik namen, a da je bila nesreča, ker sem bil tedaj še preveč boječ in se nisem upal z besedo na dan. Ne moreš si misliti, kako me je lepo in presrčno pogledala.»

Svete je spet na dušek zvrnil kozarec.

«Lani sem potem bral, da je njenega moža pobrala hripa. Prvi hip sem ji hotel osebno izreči sožalje, ali po premisleku se mi ni nič prav spodobno zdelo. Sicer sem pa tedaj brenčal za rdečelaslo salonsko damo naše drame in nisem Pavlice nič pogrešal. Šele čez pol leta sem jo srečal, prav tiste dni, ko je bilo z ono rdečo kanaljo vsega konec in ko sem že obupal, da bi sploh kdaj našel žensko, ki bi bila res zame. Pavlica je bila v žalni obleki na moč lepa. Ker ni imela otrok s seboj, sem jo spremil na pokopališče. Pripovedovala mi je o svojem rajnem, o vdovski samoti in o vsakdanjih skrbeh. Ko sem ji slednjič tudi jaz svoje potožil, me je sočutno tolažila. Dobro mi je delo in dovolila mi je, da jo kdaj obiščem.»

Dvakrat, trikrat sem jo obiskal, in nato me je vendar pamet srečala. Ta ženska mi je bila namenjena, nalašč zame je bila ustvarjena, a jaz sem toliko let slep mimo nje hodil! Kar se mi je zdelo pri dekletu največja omejenost in sebičnost — tista izključna misel na zakon in edino mogočo ljubezen v zakonu — je vendar najvišja pamet in požrtvovalnost! Preprosto žensko srce radovoljno nase vzame najtežji del bremena skupnega življenja, z ljubeznijo gladi in blaži vsakdanje nevšečnosti in s svojimi čistimi mislimi podžiga duha moža. Po tem spoznanju je šlo vse drugo gladko. Fanta sta mi bila vseč, jaz njima tudi, in ko je dobro minilo leto dni za rajnim, sva se s Pavlico vzela.

«Kaj, že toliko je ura! Zaklepetala sva se. Oprosti, moram iti. Torej ti še malo posediš, prav. Gospod natakar... Ne, Svete, to pot pusti meni, ki sem ti prav za prav provizijo dolžan. Kadar prideš drugič v Ljubljano, mi moraš pisati, da te na dom povabim. Škoda, da nocoj, preden se odpelješ, ne utegnem. Pijva še enkrat na dobro zdravje in veselo svidenje!»

«Na zdravje, Mravlje, pa ne zameri, da ti šele na konec zgodbe čestitam, ko bi ti moral že v začetku!»

Mravlje je zadovoljen odšel. «Pošten dečko Svete. Škoda, da se ne oženi. Če se le ni v Novem mestu že preveč pijači vdal, ko mu tako rada kri v glavo sili.»

Svete je obsedel pri mizi, svaljal drobtine in se zatopil vase. Slednjič je zamrmral: «Ne bi si bil mislil, da je Pavlica tako vražje prebrisana. Nemara je le škoda, da sem po dveh letih ljubezni z njo vprizoril tisto komedijo z Mravljetom, da sem se je odkrižal. Zdaj sem se prav za stonj pripeljal v Ljubljano, ker sem mislil... Pa kaj čem, je bila že Mravljetu namenjena in ne meni... Natakar, steklenico radenske, prosim!»

Prve znanilke pomladi

Miran Fux:

Pred snom

Kako je noč tiha —
nikjer glasov dela
ni več; le včasih še v vetru ko bela
kreljut se usloči zavesa, zaniha.

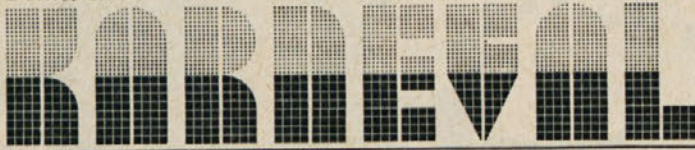
Kako je noč čista —
ko da na svetu ni več greha...
Nobenim vtisom duša več ne odgovarja,
samo zavesa z vetrom se še pogovarja.

Eh, kaj bi s tem!

Kaj bi s prijateljstvi,
kaj bi z dekleti,
kaj z urejenim,
pohlevnim življenjem?
Kaj bi s papirji,
načrti, poleti,
kaj bi z željami
in z bednim stremljenjem?

Le solnce je važno
— vse drugo je lažno —
šumenje vodá,
ki sproščenje ti da,
da sam si ko tok,
ki čist mu je zvok;
brez ciljev krog sebe obzorje,
in steza čez tiho pogorje.

Daniel Poiré:

— Zdravilno pijačo pa moraš izpiti, dragi moj. Seveda, kdo ve kaj prijetna reč to ni, ampak ti moraš biti razumen. Takle velik deček! Pomisli vendar: pet let! Saj si že skoro cel možakar... Če boš pridno jemal zdravila, ki ti jih je zapisal zdravnik, in rad pil čajček, boš čez nekaj dni že lahko vstal in se spet igral s konjičkom, s puško, s svetlim oklepom in z osemi lepimi igračkami, ki te zdaj žalostno čakajo v omari... Kar zadovoljne bodo, če jih boš spet vzel v roko. Veš, odkar si bolan, se zelo dolgočasijo brez tebe. Včasih jih grem pogledat, pa se kar kislo držijo, ker nič več ne drezaš vanje. Kadar boš vstal, bodo še druge, nove igračke zraven, take, ki jih še ne poznaš, in tako lepe, da se jim boš kar čudil. Ej, zdaj se pa smeješ, kaj? Ali bi rad vedel, katere? Če izpiješ zdravilo, ti pa povem... No, zameži in široko odpri kljunček! Tako je! Oh, kako se pačiš! Zdaj je pa dobro, vidiš! Kajne, da ni bilo tako težko...

— Kakšne igračke? — Ah, da! No, pa uganil! Ne moreš? Ti pa jaz povem, ker si bil priden. Ali se spominjaš tiste lepe sablje z ročajem iz bisernice, ki je bila v izložbi pri trgovcu v Dolgi ulici in si se tolikokrat ustavil pred njo, ko sva šla na izprehod? Prosil sem, naj jo prihranijo zate... Seveda, zdaj boš že kmalu lahko zlezal iz postelje. To boš zadovoljen, ali ne? Samo preveč ne boš smel tekati in se poditi. Spočetka se ti bo zdelo, da imaš kolena iz bombaža, mar ni to smešno, kaj? Pomisli, nekateri ljudje se morajo, kadar po dolgi boleznini spet vstanejo, oprijemati pohištva, da lahko hodijo... ampak ti seveda ne boš tak, ti si pravi fant od fare!...

— Zdaj pa lepo zapri očke — pozno je že, veš, četrt na deset — in kar spi venomer do jutri zjutraj. Ko se prebudiš, boš imel rožnat obrazek in... kaj dobrega ti bom prinesel. Le hitro zaspančekaj, ljubček! Pa nikar se nič ne razkrij! Če boš kaj potreboval, pa lepo pokliči Maričko, v sobi zraven je in vrata ostanejo odprta. Zbogom, Jakec, lahko noč...!

...Zdaj gleda sinčka v železni posteljici, to drobno, nežno petletno telesce, ki se pod odejo zdi zelo veliko. Opazujoč shujšani obrazek in neizmerne, od komaj premagane mrzlice še malo blesteče oči, se spominja dolgih noči, ki jih je prečul ob bolnikovem ležišču, poslušal njegovo dihanje, oprezal za najmanjšimi refleksi in neprestano stražil borbo, ki jo je deček bojeval z zvitim in trdovratnim sovražnikom, možgansko mrzlico.

Od dneva, ko mu je zdravnik dejal «Vaš sinček je rešen», se mu življenje zdi spet lepo in silno poželenje ga je prijel, da bi se razvedril, ubežal boleštni odrevenelosti, v katero se

je bil zapredel. Zabavati se hoče. Beseda «zabava» mu slastno poje v uho. Ali pa tudi nismo v polnem karnevalu? V norčavem, od veselja pijanem mestu se vrsti pustna prireditev za prirediteljo, reduta za reduto. Nocoj je v Kazini velika maškarada. Vsi njegovi prijatelji bodo tam. Kako lahko jih bo vodil za nos, ko ne vedo, da pride.

Sama misel, da bo našel spet luč in razgib, da se bo pomešal med trušč, poslušal smeh lepih žensk in dihoje harmonije jazz-banda, ga je veselo prevzela. Vse to, kar se mu je pred sinčkovo boleznijo zdelo nevažno, nebrižno, se mu je kazalo zdaj ozaljšano s čudovitimi barvami...

Deset. V svoji sobi je. Na postelji se šopiri njegov kostum: Mefisto. Hitro se obleče vanj, nato se skloni nad zrcalo in si prične barvati obraz.

Čez nekaj trenutkov se zrao. V obrazu, ki je ves pokrit s tanko plastjo temnordeče šminke, so samo ustnice rjavo, skoraj črno namazane. Še prevezo za glavo in rožičke si natakne, poizkusi krinko in odide z opreznimi koraki, da bi ne zbudil ljubljene sinčka.

— Ali že spi? polglasno vpraša Maričko, skrbno Jakčevo dojljo.

— Mislim, da že, odgovori ona, nič več se ne premika... Stopi v sinovo sobo, ki jo diskretno razsvetljuje zastrta luč na kaminu, posluša nekaj sekund in se po prstih približa postelji.

Otrok mirno dremlje. Da bi mu bolje videl v obraz, čigar nežne, bolehtne poteze skriva senca v sobi, se oče pozorno nagne nadenj.

Toda skrivnostni magnetizem preveč nepremičnega pogleda hipoma deluje na Jakca. Še v polspanju otrok najprej globoko zavzdihne. Nato počasi, trdoma dva ali trikrat zgane trepalnice, razkrije težke veke. In že v poltemi opazi nad seboj vznemirljivo, rdečo našminkan obraz, črno oglavnico in nad njo dva rožička. Zdejci se nenadoma vzpne, krčevito iztegne trepetajoče roke predse in iz stisnjene grla, ki ne pusti iz sebe več nobenega glasu, mu vro nemi vzdih. Naposled s hripavim, čudnim glasom blazno, presekano zakriči:

«Papa, papa! Na pomoč!»

«Jakec, poslušaj vendar, Jakec moj...»

In ne da bi razumel vzrok dečkovega strahu, se oče, da bi pomiril otroka, še niže sklanja nadenj in ga hoče celo vzeti k sebi v naročje. Toda fantičkove oči se še bolj razpro. Z osemi svojimi otrplimi mišicami se poizkuša zariti v blazino, da bi ubežal hudiču, ki ga hoče odnesti, odpre usta, da bi še klical, in s posinelih ustnic se mu trga kopica nerazumljivih besed...

Zdaj se v sobi ob dečku, ki blazni v novem napadu hudobne groznice, neko veliko, groteskno našemljeno telo stresa od krčevitega ihtenja...
Prevedel d'Artagnan.

Na našem dvorišču

Majhne laži

Januarja umrli sloveči pisatelj in komediograf Branislav Nušić je bil tudi v zasebnem življenju nenavadno domiseln in šaljiv mož. Prav to, da je dovtipe stresal iz rokava, je poleg njegovih humoresk in komedij v veliki meri pripomoglo k njegovi popularnosti. Branislav Nušić je bil duhovit kramljalec. Priobčujemo v naslednjem njegovo poučno kramljanje o majhnih lažeh.

Filozofi preteklih stoletij so laž definirali enostavno takole: «Laž je vse tisto, kar ni resnica.» To se po svoji izrazitosti popolnoma približuje tistemu modremu izreku: «Žensko je vse, kar ni moško.»

Toda pri vsej enostavnosti se je taka definicija lahko vzdržala samo tako dolgo, dokler sta laž in resnica bila dama in gospod, drug drugemu povsem neznana in nepredstavljena. To je bila doba, ko sta bila laž in resnica v stalnem sovraštvu, ko sta zaprav bila vojskovodji dveh sovražnih si vojsk. Toda prišel je nov čas, doba prosvete in civilizacije, doba miru in ljubezni, doba priljudnih nravi, doba dobrih odnosov med mačkami in mišmi.

In tako je lepega dne stasit in mišičast mladenič, ki mu je bilo Laž ime, srečal na cesti sramežljivo in skromno dekle, ki se je imenovala Resnica. Fant je storil tisto, kar pač stori sleherni dečko, ki sreča sramežljivo dekle. Izpovedal ji je ljubezen. In naša doba je takoj pravilno ocenila, da sta fant in dekle kakor izbran par. Vsestransko smo pripomogli, da sta se čimprej znašla pred oltarjem: ženin Laž in nevesta Resnica. V tem zakonu so se rodili otročki, ki nekoliko spominjajo na očeta, malo pa tudi na mater.

Vidite, to so tiste naše ljube, majhne, nedolžne laži, ki jih je vse polno v našem življenju in jih je vse polno v naši družbi in smo se jih tako navadili, da so dobile že popolno domovinsko pravico, izkratka, da so se popolnoma udomačile. Ker so neškodljive, so se zarodile med nami in so postale tako rekoč družinske in dopuščene, saj so tako podobne resnici, da jih je na hitri pogled težko ločiti. Kajti, vzemimo: lahko je spoznati vino posebej in vodo posebej, toda če oboje zmešaš, moreš spoznati samo tole: v vinu je voda, a tudi v vodi je vino. In prav zato, ker jih je tako težko spoznati, ni mogoče majhnih laži predstaviti drugače, kakor z nekaterimi posebnimi primeri.

Sem v precej hudi zadregi, ker vidim pred seboj odličen zbor gospa in gospodičen, in vendar moram pričeti najprej z majhnimi lažmi ženskega spola — seveda pa sem pripravljen dati spoštovanim damam polno zadoščeno. Govoril vam bom o vsakdanjih dopuščenih majhnih lažeh, v katerih je nekaj malega resnice. Lahko pa tudi rečemo: to so majhne resnice, v katerih je nekaj malega laži. Z eno besedo, rade volje vam predstavim majhne ženske laži. Saj mi možje, če že lažemo, lažemo grdo in debelo. V tem pogledu ne trgujemo na drobno in zato naše laži ne spadajo v okvir mojega kramljanja. Majhne ženske laži pa so celo prijetne. Kajti z ženskih usten je tudi laž sladka, tembolj, ker sem prepričan, da ženske pogosto lažejo zgolj zato, da prikrijejo resnico, večkrat pa govore resnico, da bi zakrile laž. In zdaj k stvari!

Ena izmed najbolj razširjenih, toda nedolžnih in dopuščenih ženskih laži je tista o letih. Vsi veste, da ženska

nikdar ne bo povedala svojih let, pač pa prav rada našteje leta svojih prijateljic. So pa tudi posebna pravila v navajanju let, ki jih nihče ni predpisal in se vendar vse ženske po njih ravnaajo.

Po teh pravilih se dekleta od 14. do 17. leta ponaša s svojo mladostjo in komaj čaka, da bo starejša. Od 17. do 19. leta vam bo priznavala resnico. Pri devetnajstem letu nekoliko zastane in tako traja devetnajsto leto navadno osemnajst mesecev. Kakor hitro stopi v dvajseto leto, ne govori več o svoji pravi starosti, marveč o tistem letu, ki je minilo. Vprašajte mlado damo, ki šteje 21 let, 11 mesecev in 29 dni: koliko je stara. Povedala vam bo, da je dopolnila 21. leto. Od 25. leta navzgor začne ženska odlagati leta, in tako gre to potem vse življenje, samo da v začetku odlaga po malem, potem pa vedno več. Kot olajševalno okolnost za te majhne in prijetne ženske laži vam lahko rečem, da ženske domalega nikoli ne porabljajo številka za zniževanje svojih let. To povedo na posreden način tako, da laž ni niti malo odurna, marveč nežna, kakor je nežen njihov nasmeh.

Tako bo na primer mlada mati prikrla svoja leta na ta način, da bo hčerki, ki že dorašča, le nejevoljna dopustila daljše krilce:

— Za to je še čas!

Dobri znanki sem rekel:

— Oho, vaša hči je pa že pravcata nevesta!

Odrezala se je z vzdihom:

— Kako ne, za voljo božjo, saj sem bila še otrok, ko sem se poročila!

Ni ji bilo glavno za trenutek, da se postavi s hčerko, marveč da reši svoja leta. To veste, da vsaka tretja gospa trdi, kako se je poročila mlada, silno mlada.

Če ne more na drug posreden način znižati svojih let, bo storila tako, da jih bo primerjala z leti katere svoje prijateljice.

— Bogme, gospa Marija se dobro drži. Glejte, kako bi rekla, za štiri leta sem mlajša od nje, pa se ne počutim kakor ona, — bo na primer rekla gospa Melanija.

— Da, da, res je, kar pravite, gospe Milki se ne poda tisti deklinški klobuk. Mlajša sem od nje, ni pristojno, da bi ji dajala nasvete, toda to bi ji rada povedala, — bo pripregla gospa Ivanka.

Zgodi se, da so ženske v pogledu let tudi na sodišču dosledne. Poznam primer z beograjskega okrajnega sodišča, kjer je bila gospa Jela povprašana o starosti.

— Sedem in dvajset let!

— Dovolite gospa — se je usodil pripomniti sodnik. — V pravdi pred dvema letoma ste takisto rekli, da vam je sedem in dvajset let.

— Za božjo voljo, saj vendar ne bom pred sodiščem vedno drugače govorila. Kar sem enkrat izpovedala in kar sem prisegla, pri tem ostanem.

Toda ne zadržujmo se predolgo pri ženskih letih. Vsi vemo: ženske nimajo rade, če se o njih starosti predolgo govori. Saj je razen let še mnogo drugih majhnih laži, ki ne smejo ostati neomenjene.

Spomnili se boste na primer, kako je, če ta in ta gospa obleče novo obleko in ji pride prijateljica v obiske. Gospodinja bo vprašala:

— Kako vam ugaja moja nova obleka?

— Nenavadno dobro, odlično vam pristoji! — bo navdušena odgovorila gostja, pa naj obleka visi na gospodinji kakor na obešalniku.

Ni mogoče v oči povedati resnico, zato so dopuščene razne majhne laži. Clovek se hočeš nočeš mora zlagati.

Srečate znano gospo, ki je že dolgo niste videli in ste čuli, da je ležala bolna. Takoj jo boste pozdravili:

— O, sladka moja, zdaj imate pa tako dober videz, to mi je pa res všeč!

V resnici pa je gospa tako slaba in prepadla, da jo je hudo pogledati.

Ali, zamislite si: gost vam pride na kosilo in gospodinja, ki je sama kuhala, ne more zdržati, da bi ne vprašala:

— Kako vam je juha všeč?

Gost iz vljudnosti izgovori prvo obvezno laž:

— Res, prav dobra je!

Gospodinja nato pokusi sama in spozna, da je tako zasolila, da juhe ni mogoče posrebat. Pa reče v svoje oproščenje:

— Nekaj malega je zasoljena, ali ne?

— Nikakor ne. Prav takšno imam rad! — izgovori gost drugo laž in iz vljudnosti sreba preslano juho.

Tako je, če imate povabljenega gosta. Kaj šele če pride nepovabljen gost v hišo! Saj veste, kako se to večkrat zgodi. Mož se zasedi v gostilni pa mu po tretji ali četrti čaši pade v glavo, da povabi prijatelja s seboj na kosilo, ne da bi se vprašal, ali je doma dovolj jedače za vse.

Razume se, žena sprejme gosta pri vratih vsa nasmehljiva:

— O, vi, lejte si no, čujte, to je pa prijetno presenečenje, že sedem laških let vas nisem videla!

Skrivaj pa potegne moža za suknjič, naj ji sledi v kuhinjo. In ko se grešni mož priziblje za njo v kuhinjo, že veste, kaj ga tam čaka:

— Povej mi, prosim te, kdaj te bo že pamet srečala! Privlečeš mi takole človeka na kosilo, pa te kar nič ne zapeče vest, da bi vprašal: žena, za božjo voljo, ali imaš kaj kosila?

— Oh no... kolikor ga pač imaš! — se opravičuje grešni mož.

— Saj, kolikor imam! Privedeš mi tega medveda, ki bi sam požrl celo jagnje. Ti pa: kolikor imaš... Uh!

Tako je v kuhinji, a ko se gospa vrne h gostu v sobo, je že spet nasmehljiva:

— Nimamo bogve kaj, bomo kar po domače. Pravkar sem rekla svojemu staremu, zakaj vas večkrat ne povabi takole na kosilo. Odkrito rečeno, dosti rajši imam, da pride gost nepovabljen, kakor da bi ga s posebnimi ceremonijami vabila. Razume se, takole prijatelja, ki ne bo zameril...

Priznajte: majhne laži so potrebne, dopuščene in prav pogosto upravičene. O, saj jih je še nekaj, težko je le vse lepo razvrstiti.

Gotovo ste že kdaj bili priča, ko je prišel ženin prosit neveste.

Mati je zunaj rotila žensko, ki je pripomogla k temu:

— Govorite mu in hvalite mu našo Marico! Kupim vam ripsasto, svileno obleko.

In ko potem stopi mati pred ženina, začne na lepem:

— Po resnici povedano, moja hčerka še ni za možitev, premlada je še.

Pa ne laže samo mati, laže tudi ženin. Že davno je bil naokrog povprašal, koliko bo dekle imelo dote in kdaj bo dota izplačana. In ko je ugotovil, da mu bodo naprej izročili nekaj denarja, da poravna vsaj za silo svoje dolgove, govori fant pred zaroko:

— Verjemite mi, da mi resnično ni do denarja, denar ima kratek rep, zdaj ga imaš, jutri izgine. Toda, dobro

življenje — in kako bi rekel — ljubezen — to pa ostane večno...

Vidite, tako je to, preden gospa postane taščica. In kadar je taščica, že veste, kako se godi. Če jo vprašate po zetu, vam bo s sladkimi lici govorila:

— Moram ga pohvaliti. Mehak je, mehak kakor volna. Zlat človek, grozno dober človek. Kako sem se bala, kdo dobi moje dete. In glejte, bila sem srečna.

Tako pravi taščica pred svetom. A sama zase misli:

— Da ga Bog ubije, hudič naj ga vzame, onesrečil mi je otroka!

Je še neka majhna vsakdanja laž, ki jo nekateri poznamo. Gospoda, mar se vam je že kdaj zgodilo, da ste prišli prepozno h kosilu ali k večerji ali — kar je še hujše — da ste se po večerji nekje predolgo zamudili? Če se vam je to že večkrat primerilo, potem se je gotovo zgodilo tudi to, da ste doma našli ženo — z obvezano glavo.

Oh, ta ženska obvezana glava! To vam je, vidite, ena izmed vsakdanjih njenih laži, laži, predstavljenih v živi podobi. Prav tako, kakor je Pravica predstavljena s sliko ženske, ki ima zavezane oči, prav tako bi se slaba volja lahko predstavljala s sliko ženske, ki si je obvezala glavo. Pod podobo bi ne bilo treba ničesar napisati, saj bi vsak moški znal že iz njenih oči razbrati eno in isto vrsto besed, eno in isto vrsto misli, ki jih izgovarjajo žene z obvezano glavo:

— Grdoba, zdaj torej tako misliš z mano ravnati! Tega mi je pa že zadosti!...

In če je ena sama obvezana glava v hiši, že še gre. Toda Bog se usmili, čujte samo, kako je mene zadelo že v cvetu mladosti. (Moje žene ni tu poleg, zato vam lahko odkritosrčno pripovedujem.)

Pri meni se je to dogajalo v pričetku tako kakor pri vsakem izmed nas. Pridem domov in najdem ženo z obvezano glavo. Lepo, najbrže je ljubi Bog tako odločil in je treba to prenašati. Pomiril sem se z usodo, ker sem že od nekdanj prepričan, da je Eva že v rajju polagala hladne obkladke na glavo, kakor hitro se je Adam nekoliko dlje zadržal v gozdu. Toda neki dan ali neko noč — tega se ne spominjam natanko — pridem nekoliko pozneje domov in najdem kar dve obvezani glavi. Tudi moja taščica se je bila razjezila, se usedla k moji ženi in si obvezala glavo... Kaj početi? Skomignem z rameni. Menil sem, da je pač usoda taka: rajši dvoje, kakor premalo. Pa ne mine nekaj dni, ko spet pridem pozno domov in — pomislite! — najdem že tri obvezane ženske glave. Zdaj si je tudi že svakinja položila hladne obkladke na glavo... Nisem hotel ob tej priliki skočiti iz kože, marveč sem potrpel. Seveda. Nestrpna žena si to vedno razlaga v svoj prid. In ko sem čez nekaj dni prišel spet pozno domov, so bile v hiši že štiri obvezane glave. Še neka tetka moje žene se je priselila v hišo, samo da bi bilo število obvezanih glav čim višje.

E, zdaj je prišla vrsta tudi name. Zdaj sem začel tudi jaz obvezovati glavo. Postavim, žena mi predlaga, da gremo v gledališče. Takoj si obvezem glavo. Pride taščica h kosilu, že imam obvezano glavo. Pomlad je na pragu, žena mi govori o novih klobučkih, jaz pa hitro obkladke na glavo in si jih zavežem čez ušesa, da bi ne čul ničesar, prav ničesar.

Vidite, to je zgodovina mojih muk, ki sem jih omenil samo mimogrede in se oddaljil od tistega, o čemer je tu beseda. Toda če že govorimo o poznem prihajanju domov, je primerno, da omenim še eno udomačeno in jako drobno laž, ki se razvija medsebojno med možem in ženo, da jo res lahko krstimo za družinsko laž.

Še vedno moram govoriti o poznem prihajanju domov. Ali ste že opazili, da ob takih prilikah moževa in ženina urica nikakor ne tečeta skladno? Pa četudi za-

konca nimata uric pri sebi, lahko se oba ravna po cerkveni uri in cerkvena ura lahko glasno bije, da jo oba čujeta, vendar se ne bosta nikoli strinjala glede točnega časa.

Vzemimo, mož pride domov ob poli treh zjutraj. Točno ob poli treh.

— Mili Bog, mili Bog, to sem se pa zasedel — začne mož prvi pri slačenju — že dve je ura.

Odškrne vsaj pol ure.

— Da te ni sram lagati — začne žena, ki govori samo z usti in očmi izpod odeje. — Da ti ni zoprno, sedeti do treh v oštariji!

Žena pridene pol ure. Tako se je on zlagal za polovico in ona za polovico ure, pa nastane razlika cele ure, in to je dovolj, da zakonska ura ne teče tako, kakor bi bilo treba.

In če je že beseda o majhnih razlikah v nazorih moža in žene, povejmo še eno majhno laž, o katerih zakonci različno mislijo. Moške jo smatrajo za majhno, navadno, naivno šalo, žene pa za velik greh. To je tista udomačena šala vseh mož, da snamejo poročni prstan, kakor hitro nekoliko odrinejo od hiše. Ta majhna laž je dopuščena in zelo udomačena in zato nikakor ne razumem, zakaj se žene tako hudo jezijo nanjo.

Zavoljo te nedolžne šale sem doživel prav žalostno historijo. Potoval sem nekoč v Zagreb s poročnim prstanom v telovnikovem žepu. Poveseljačil sem, kakor pač človek v Zagrebu lahko poveseljači. A pri povratku, ko je vlak grmel čez most pri Zemunu, sem vzel poročni prstan, ga nataknil na prst in pristrčno objel svojo ženo na beograjskem kolodvoru. Ona je seveda skrivaj pogledala, ali je prstan na pravem mestu. Ko se je o tem prepričala, je bila že bolj dobre volje. Prišla sva domov.

Šolohov:

once je utrujeno mežikalo skozi bledozeleno grmovje ob robu kozaške vasi. Nedaleč od mesta je ležal brod, s katerim sem se moral prepeljati na drugo obalo Dona. Noge so se mi vdirale v mokri pesek, iz katerega je prihajal vonj na mokra, strohnela drva. Pot, podobna zajčji stezi, je vodila skozi šibje. Veliko rdeče sonce je zašlo na tej strani vasi in za mano je stopal skozi šumo blede somrak.

Brod je bil v pristanu in pod njim je šumela svetlikajoča se voda. Vesla so počasi poskakovala in škripala v jermenih.

Brodar je strugal z lopato po dnu čolna, obraslega z mahom, in plal vodo iz njega. Dvignil je glavo, me pogledal z rumenimi, poševnimi očmi in nejevoljno zago-drnjal:

— Bi rad preko? Takoj končam, ti pa odveži čoln.

— Bova mogla preveslati?

— Poizkusiti morava. Mračno je. Bog vedi, ko bi še kdo prišel. — Ko si je vihal hlače, me je še enkrat pogledal in dejal:

— Vidim, da si tujec, da nisi iz našega kraja. Kako si prišel sem?

— Iz vojske prihajam.

Razume se, brž ko sem zaspal, je žena prebrskala vse žepa, da pregleda, koliko denarja sem zapravil.

In ko sem stoprav v sanjah obnavljal vse prijetne doživljaje iz Zagreba, me naenkrat začne nekdo strahovito tresti. Odprem oči, žena stoji pred menoj, grozeče me gleda.

— Kaj je to? — me vpraša, ko drži prstan v desnici.

— I no, poročni prstan vendar, snel sem ga, saj vendar ne bom spal z njim.

— Tvojega poznam. Tvoj je tamle na mizi. A od kod imaš tega?

— Kakšnega: tega?

— V tvojem žepu sem našla še enega.

— Še enega? Kako je to mogoče?

— Tako! Pojasni, kako je to mogoče!

— Strela! Tu gre gotovo za kakšno pomoto, za nesrečno naključje...

Da, toda tega naključja nisem mogel pojasniti na noben način, čeprav mi je bilo jasno, da sem v Zagrebu v preveliki skrbnosti, da bi ne pozabil svojega prstana, vzel še onega drugega z nočne omarice...

In od tega časa — poglejte me, prosim! — moram nositi poročni prstan na verižici. Kakor hitro pojdem z doma, mi ga žena priklene.

Mar nisem podoben golobu pismonoši s kovinsko zaponko na nožici, na kateri je zapisano, kateri poštni postaji pripada in kam se mora vrniti v kletko.

Ali — še hujše — mar nisem podoben obsojencu, ki je z verigo pobegnil iz kaznilnice?

Sočustvujte z mano! Rad sprejemam izraze sožalja. Obenem pa se na meni poučite, kam lahko zavedejo človeka te majhne, drobne laži.

Človek je položil svojo kapo v čoln, zagladil lase, ki so sličili črno pretkanemu kavkaškemu srebru, in mi pomignil, pri čemer je pokazal svoje izrabljene zobe.

— Greš na dopust ali tako — tajno?

— Demobiliziran sem. Moj letnik je odpuščen.

— Tako, tako, v rezervi torej...

Usedla sva se k veslom. Zibaje naju je zanašal Don v mlado šibje, ki je stalo poplavljen na bregu. Voda se je s šumom delila ob plesnivi prednji strani čolna. Gole brodarjeve noge, prepletene z modrimi žilami, so kazale močne mišice. Podplati, pomodreli od mrazu, so se oblatili pri upiranju na spolzki drog. Roke je imel dolge in koščene, zglobo prstov so bili podobni močnim vozlom. Suh in ozkopleč je veslal z nespretno upognjenim hrbtom, toda veslo je uslužno rezalo valove in šlo globoko v vodo.

Poslušal sem enolično in gladko človekovo dihanje. Njegova pletena volnena srajca je dišala po znoju, tobaku in sveži vodi. Nenadoma je spustil veslo in se okrenil k meni:

— Zdi se mi, da ne bova mogla naprej, tu, v šumi, naju bo zdrobilo. Nerodna zadeva!

Naglo pa je udaril v čoln močan tok vode. Sedaj je čoln izpremenil smer in zaplaval vzdolž šume.

Pol ure kasneje sva sedela med drevjem preplavljene šume. Vesla so bila zlomljena. Njih ubogi ostanki so skakali sem in tja v jermenju. Voda je šumela skozi razpoko v čoln.

Poiskala sva si prostor na nekem drevesu, da bi prenočila. Brodar je čepel ob meni, z nogami je objemal vejo. Kadil je svojo pipo, pripovedoval in poslušal šum divjih gosi, ki so v letu rezale gosto temo nad najinima glavama.

— Tako, tako, vračlaš se domov. Mati te pričakuje, to se ve: prihaja sin, hranitelj. Milo se ji bo storilo, njeno srce bo bilo močnejše. Da... Tebi seveda ni mar tega, da je tvoja mati preživela dneve v žalosti za tabo in ponoči prelivala gorke solze... Vsi ste taki, vsi vi dragi sinovi; taki ste vi... dokler sami ne dobite potomstva, tako dolgo nimate srca za muke staršev. A kaj vse morata pretrpeti vsaka mati in vsak oče za svojega otroka!

Zgodi se, da žena razlije žolč, ko čisti ribe. Skuhaš juho, pa je ne moreš jesti, ker je grenka. Prav tako se godi meni. Živim, toda okusiti moram tisto najhujše. Pre-našam, trpim, toda pogosto mislim: Življenje, življenje, kdaj bo pač prišel tvoj strašni konec?

Ti nisi iz teh krajev; tujec si. Povej mi, ali bi ne bilo bolje, da se obesim?

Hčerko imam, ime ji je Nataša. Sedemnajst let ji bo. Ona mi pravi: Oče, ne morem jesti več za isto mizo z vami. Ko pogledam vaše roke, se vsakokrat spomnim, da ste vi ubili mojega brata, in v meni se vse obrne.

Ona, neumnica, ne ve, kako se je to zgodilo. Da je bilo to prav zaradi nje, zaradi otrok.

Zgodaj sem se oženil in Bog mi je dal ženo, plodno kakor zajka. Osmero otrok je rodila zapovrstjo, a devetega je plačala z življenjem. Rodila je srečno, toda čez pet dni jo je pobrala groznica. Ostal sem sam. Nobenega otroka ni hotel Bog vzeti k sebi, čeprav sem ga prosil... Moj najstarejši sin je bil Ivan. Bil mi je podoben: temni lasje, pravilno lice. Dober kozak in vesten pri delu. Drugi je bil štiri leta mlajši od Ivana. Ta se je vrgel po materi. Majhen in debelušast, lasje svetli, bel, sivomodre oči. Ime mu je bilo Danilo in bil je moj najljubši otrok. Ostalih sedem so bili starejše deklice in še čisto majhni črvički...

Ivana sem oženil v naši vasi in kmalu je postal tudi on oče. Ravno ko sem iskal prilike za Danila, so nastali nemirni časi. V naši kosaški vasi so se dvignili ljudje proti sovjetski oblasti. Tedaj plane k meni Ivan in pravi: Oče, pojdite, da gremo z rdečimi! Prosim vas kakor gospoda Boga! Mi moramo držati z rdečimi, ker oni so pravični.

Tudi Danilo me je nagovarjal. Dolgo sta me prosila in snubila. No jaz sem jima odgovarjal: Jaz vaju ne morem siliti. Pojdita, kamor hočeta. Jaz pa ostanem tu. Še sedem grl imam, in vsako mora biti nahranjeno.

Tako sta zapustila hišo. Na vasi so se ljudje oboroževali. Vsakdo, s čimer je mogel. Tudi mene so prijeli: Na fronto! Na zbirališču sem jim govoril: Rojaki, očetje, vi veste, da sem oče otrok. Sedem jih leži doma, na klopeh. Če poginem, kdo bo skrbel za moje otroke?

Lahko sem govoril, kar sem hotel, nič ni pomagalo. Brez vseh ozirov so me poslali na fronto.

Fronta ni bila daleč od naše vasi.

Nekega dne, pred samo Veliko nočjo, so privedli devet jetnikov. Med njimi je bil tudi Danilo, moj najdražji sin.

Peljali so jih čez trg, k poveljniku. Kozaki so drli iz hiš, nastal je lom, da se Bog usmili.

— Pobiti jih je treba, to pasjo svojat. — Ko se vrnejo od zasliševanja, jih bodo brez usmiljenja potolkli!

Kolena so se mi šibila, vendar nisem smel pokazati, kako mi bije srce za mojim mladim Danilom. Opazil sem, da kozaki nekaj šepetajo med seboj in kažejo name. Pristopil je Arkaška, narednik, in me vprašal: Hočeš li, Mikišara, prisostvovati smrti boljševikov?

— Seveda hočem, ti lopovi! — sem odvrnil.

— Na bajonet, ostani pri vhodu. — Pri tem me je značajno pogledal: Opazujemo te, Mikišara, pazi se, prijatelj, težko tebi.

Stojim pred vhodom, v glavi pa se mi vrti: Devica Marija, sveta božja porodnica, ali moram v resnici ubiti svojega lastnega sina?

V pisarni je postajalo vse glasneje in glasneje. Pripe-ljali so jetnike. Prvi je bil Danilo. Ko sem ga ugledal, me je od groze oblil hladen znoj. Glava mu je bila natekla, koža ogoljena. Kri mu je curkoma lila po obrazu. V laseh so mu visele volnene rokavice. Z njimi so mu po mučitvi zamašile rane. Rokavice so upile kri in se prilepile za lase. Tako so jih obdelali že na poti v vas. Moj Danilo je omahoval po hodniku. Opazil me je in iztegnil roke proti meni. Hotel se mi je nasmehniti, toda oči je imel zatekle in eno oko polno sesedene krvi.

Bilo mi je jasno: če ga ne udarim, bodo tudi mene na mestu pobili. Moji malčki bodo ostali sami na tem božjem svetu.

Ko je prišel Danilo do mene, mi je dejal: — Oče, batjuška, da si mi zdrav! — Solze so se mu cedile iz oči in mu umivale kri. Jaz pa, jaz... jaz nisem mogel dvigniti roke, tako mi je postala težka. Kakor kos lesa. Bajonet je čvrsto ležal v moji roki, udaril sem fanta s puško... Tu sem ga pogodil... Tu nad ušesom. Kriknil je: — Uu — uu, dvignil roke k licu in padel. Moji kozaki so se glasno zasmjali: — Udari, Mikišara, udari, zdi se, da si preveč nežen s svojim Danilom, udari, drugače mi tebi spustimo kri.

Do spomladi smo držali fronto proti rdečim. Tedaj je prišel general Sekretjev in napodili smo jih daleč preko Dona, tja v gubernijo Saratov.

Četudi sem bil družinski oče, vendar nisem užival nobenih olajšav v službi, ker so moji sinovi bili pri rdečih.

Prišli smo do mesta Balašova. O najstarejšem, Ivanu, nisem vedel, ne slišal ničesar. Naenkrat pa so nastale med kozaki neke govorice — vrag vedi, kako se je to zvedelo — da je Ivan prešel od rdečih v šestintrideseto kosaško baterijo.

Ljudje iz moje vasi so pretili: — Če dobimo Ivana, ga potolčemo do zemlje.

Dospeli smo v neko vas — in tam je sedela šestintrideseta. Kmalu so ujeli Vanjko, ga zvezali in odvedli v pisarno. Tu so ga dobro premlatili, nato so se pa obrnili k meni:

— Odpelji ga v štab regimenta!

Od vasi do štaba je bilo kakih dvanajst vrst. Poveljnik naše stotnije mi je dal dokumente in mi rekel, gledaje vstran:

— Na, Mikišara, tu so papirji. Odvedi fanta v štab. S tabo bo varnejši. Očetu pač ne bo pobegnil.

Razumel sem, kaj so nameravali. Zapovedali so, naj ga odvedem jaz, ker so mislili, da bom izpustil svojega sina. Potem bi ga dobili in bi ubili mene in njega hkrati.

Stopil sem v sobo, kjer je bil Ivan zaprt, in dejal straži:

— Predajte mi jetnika. Moram go odpeljati v štab.

— Kar se tiče nas, vzemi ga, — so mi rekli, — mi nimamo ničesar z njim.

Ivan si je ogrnil plašč. Kapo je vrtel nekaj časa v roki, potem jo je vrgel nazaj na klop.

Zapustila sva vas. Pot je vodila preko hriba. Jaz sem molčal. Pogosto sem se ozrl nazaj, hotel sem videti, ali naju opazujejo. Tako sva prehodila skoraj polovico poti. Prišla sva do neke kapele. Za nama ni bilo nikogar. Tedaj se je Vanja obrnil k meni. Žalostno je rekel:

— Oče, v štabu me bodo ubili. V smrt me pelješ. Ali tvoja vest spi?

— Ne, Vanja, — sem odvrnil, — moja vest ne spi.

— Nimaš usmiljenja do mene?

— Tako se mi smiliš, fant, da mi srce poka v prsih.

— Če se ti smilim, me pusti. Glej, tako malo sem še živel.

Padel je na kolena. Dejal sem mu: — Pojdiva do klanca, fant. Tedaj zbeži, jaz bom pa na videz nekajkrat ustrelil.

Vidiš, še kot majhen fant se nikdar ni dobrikal. Sedaj se mi je pa vrgel okrog vratu in mi poljubil roke...

Še dve vrsti sva šla. Zopet je molčal. Tudi jaz sem molčal. Prišla sva do klanca. Ivan se je ustavil.

— Zdravo, oče! Če ostaneva oba v življenju, bom skrbel zate do konca tvojega življenja. Nikdar ne boš slišal od mene trde besede.

Objel me je, srce se mi je paralo.

— Beži, otrok, — sem mu dejal. Stekel je navzdol. Ves čas se je oziral in mi mahal z rokami. Pustil sem ga, da je bežal štirideset korakov. Tedaj sem snel puško, pokleknil, da bi se mi ne tresla roka, in pritisnil... in pogodil naravnost v hrbet...

Dolgo je iskal Mikišara tobak po žepu, nazadnje je prižgal počasi svojo pipo, cmokaje z usti. Mišice lic so se mu premikale. Njegove poševne oči so gledale trdo izpod nabreklih vek.

— Bežal je še nekaj korakov. Nato si je pritisnil z rokama trebuh in se obrnil proti meni: — Oče... zakaj?...

— Padel je in noge so se mu krčile. Pribežal sem k njemu in se sklonil nadenj. Z očmi je krožil, na ustih pa se mu je penila kri. Mislil sem, da je konec, da umira. Ali še enkrat se je dvignil in rekel, iskaje mojo roko: — Oče, dete in ženo imam... Glava mu je omahnila. Hotel je s prsti zamašiti rano. Toda kako... Kri je tekla skozi prste... Hropel je. Obrnil se je in me ostro pogledal, toda jezik mu je že otrpnil. Še nekaj je hotel povedati, toda čulo se je le: — O-če, o-če... Solze so me oblile in izpregovoril sem: — Vanjuška, ti prevzemi mojo trnjevo krono. Res da imaš tudi ženo in dete. Toda jaz jih imam sedem. Če bi te pustil, bi me kozaki ubili in moja dečica bi morala beračiti.

Še nekaj časa je ležal, potem je izdihnil. Mojo roko je držal v svoji. Slekem sem mu plašč in čevlje, mu pokril obraz s krpo in se vrnil v vas...

Razsodi sedaj, dobri človek, zaradi otrok sem toliko pretrpel, osivel sem zaradi njih... Delal sem zanje, da bi jim zaslužil vsakdanji kruh. Ne ponoči, ne podnevi nimam miru... Oni pa mi pravijo kakor Nataša: — Ne morem, oče, sedeti z vami... — Kako naj vse to prenašam?

Brodar Mikišar je sklonil glavo. Tedaj je zapičil vame svoj težki, nepremični pogled. Za njegovim hrbtom je vstajala zarja, motna in meglena. Z desnega brega, iz skupine črnih jagnedov, se je slišal zaspan, od mraza hripav glay, pomešan s krikom divjih rac:

— Mikišara, hudič! Sem s čolnom!...

Na stopnicah se je prikazal poveljnik in na videz vpil nad njimi. Toda njegove oči so se smejale. Tedaj so se kozaki vrgli na jetnike in jih začeli obdelavati z bajoneti. Zameglilo se mi je pred očmi in zbežal sem po ulici, vse dalje in dalje. Vendar sem videl, kako valjajo mojega Danila po zemlji. Narednik mu je vtaknil bajonet v grlo. Danilo je samo še napravil — krr...

Deske čolna so škripale pod udarci vode, pod nama so pa cvilile korenine. Mikišara je z nogo lovil prednji del čolna, ki se je dvigal iz vode, in dejal, ko je stresel pepel iz pipe:

— Najin čoln tone. Do jutri popoldne bova morala sedeti tu na drevesu. Prekleta!

Dolgo je molčal. Tedaj je zopet začel s svojim tihim, tožejim glasom:

— Zato so me povišali. — Mnogo vode je poteklo od takrat, toda še vedno slišim ponoči nekaj, kakor da nekdo hrope, kakor pri davljenju:

Ravno tako, kakor sem tedaj slišal hropeti Danila. Tako me muči moja vest.

STAROST NI VSELEJ SLABOŠT

Roosevelt proti starcem

Devet ljudi v črnih talarjih sedi za dolgo mizo iz črne orehovine. Devet starcev, ki sestavljajo najvišje sodišče Združenih držav in ki odločajo usodo vsega naroda. Vsi imajo sedemdeset do osemdeset let. Ti starci so se uprli Rooseveltu in proglasili njegov gospodarski program za nezakonit.

V Ameriki pravijo, da država preveč zahteva od teh spoštovanih starcev. Pravijo, da je to sodišče preveč obremenjeno z delom. Predsednik Združenih držav se sam vprašuje po listih, ali niso nekateri teh sodnikov že prestari in preveč okoreli. «Zelo delikatno vprašanje je to,» pravi, «toda potrebno je premišljati o njem.» Tako bodo morali ti starci najbrž kmalu oditi v pokoj z vso pokojnino. Če pa bodo sklenili stavkati, jim bodo dali pomočnike.

A kaj pravijo izkušnje?

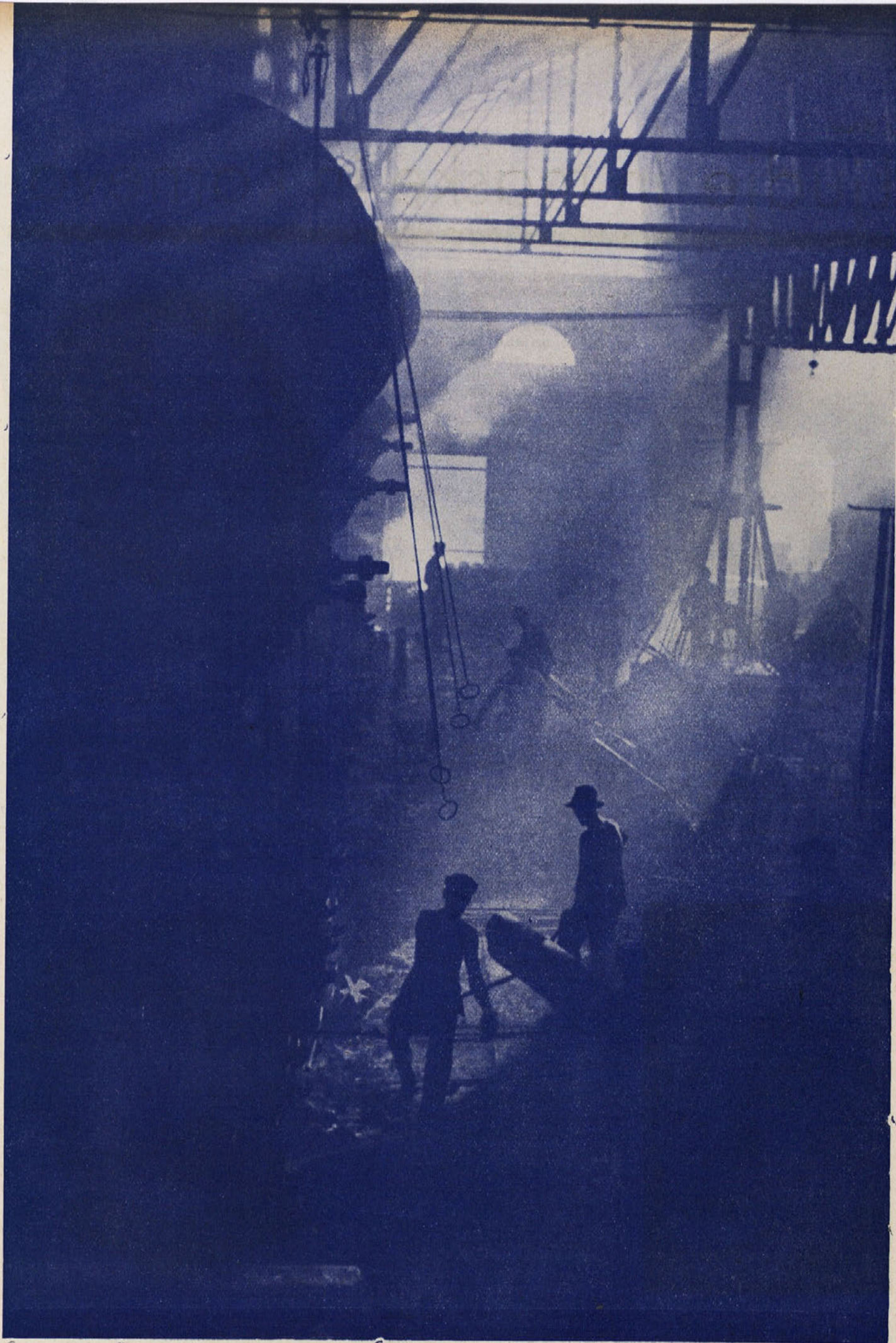
Denimo, da ima predsednik na hitri pogled prav. Toda učenjak bo najprej vprašal: «Ali so sodnike najvišjega sodišča pregledali zdravniki telesno in duševno? Če so oni v sedemdesetem ali osemdesetem letu zreli za pokoj, kaj naj rečemo o vojskovodjah, filozofih, glasbenikih in pisateljih?

Čim več vprašanj si zastavimo, tem bolj se približujemo osnovnemu vprašanju: «V katerih letih dela človek najbolje? Kdaj je čas, da se umakne mlajšim?»

Sociologi, psihologi in ekonomski proučujejo podrobno vprašanje starosti, pa so še zmerom v začetku. Neumno se skoraj sliši, če rečemo, da znajo psihologi dandanes oceniti sposobnost otroka, ne znajo pa oceniti sposobnosti njegovih staršev.

Mnoga dela na svetu ne zahtevajo samo domišljije in logičnega mišljenja, ampak tudi krajšo ali daljšo dobo dozorevanja. Čim večje je kakšno delo, tem dalje ga je treba ustvarjati. Mozart je mogel ustvariti neko nesmrtno melodijo v dvanajstem letu, toda v tem letu bi ne bil mogel napisati duhovite zgodbe iz življenja. Newton je presenečal svoje učitelje matematike že kot otrok s svojim znanjem, ne bi bil pa mogel takrat napisati zgodovine človeštva. Malo je verjetno, da bo prišla iz vrste mladih ljudi kakšna nova in pomembna gospodarska teorija, kakšna nova filozofija ali razvojna teorija, ki bi podrla mišljenje stoletij, ali pa nova socialna reforma, ki bi zbudila spoštovanje vsega sveta.

Mladi ljudje se lahko uveljavljajo kot pesniki, ne bi se pa mogli izkazati kot sodniki najvišjega sodišča, čeprav bi bili zanj izbrani. Mogli bi prepričati kritike, da so njih dela

Pesem dela

Ljudje in maske in karneval

Maska zamorcev iz okolice jezera Tanganjika.

Sladka skrivnost maske, kadar kraljuje karneval, je bolj sladka kakor skrivnostna. Pod košček maske se lahko skrrije velika spletkarica, zato je dostikrat segla po nji tudi svetovna književnost in niti duhoviti Shakespeare niti grozni Edgar Allan Poe se je nista branila.

Naturalistična maska nekega afriškega plemena, v kateri je posebno izražena surova življenjska moč.

Karnevalskih prilog je vse polno. Morda poznate tudi tole. Mož dobi pismo brez podpisa: «Če vam je mar, kaj počenja Vaša žena, pazite pri maškaradi na masko markize Pompadour.» Žena prejme pismo brez podpisa: «Če hočete spoznati skrivna pota svojega moža, opazujte pri maškaradi masko Jurija IV.» Pompadurka išče vznemirjena na plesu Jurija IV., Jurij IV. zalezuje Pompadurko. Dobita se, strgata si maske z obraza in, o joj, pod njjo ni ne ona, ne on.

Maska in ljubezen se na karnevalu za roko vodita. Z masko prodremo v dobi karnevala lahko iz kraljestva stvarnosti v kraljestvo slasti. Tu kraljuje svoboda, kakršno poznamo sicer samo iz sanj.

Pod masko se lahko izdajamo za nekaj, kar bi radi bili, za nekaj več, kakor smo. V tem primeru je naloga maske, da izpremeni iluzijo v stvarnost.

Pri karnevalu je pa ravno narobe. Masko naj izpremeni stvarnost v iluzijo, resničnost v pravljico. Tu ni zadošči, če hlinimo nekaj neresničnega, ampak moramo predvsem skriti svoj resnični obraz in sploh vse, kar je resničnega.

Dandanes se skrivamo pred svojimi upniki, pred davčnim izterjevalcem ali pred zavarovalnim zastopnikom. To so «zli duhovi» naše dobe. V starem veku so pa bili «zli duhovi» zlasti duhovi rajnih, če jim njih živi sorodniki po smrti niso izkazovali primerne časti. Kdor ni daroval svojim prednikom o pravem času kolača ali pa če jim je nalil premalo vina, je moral biti v strahu pred njimi. Duhovi umrlih so imeli na koncu zime, ko prihaja v deželo pomlad in ko se odpira zemlja, svoj letni čas. In ker ni bil noben živ človek čisto brez skrbi, da se ni morda komu izmed umrlih kdaj zameril, so se v tej nevarni dobi vsi ljudje radi skrili pod masko. Gospodar se je izpremenil v sužnja, suženj v gospodarja, zakaj pred zlobo umrlih so se vsi živi čutili enaki. Tako so igrali narobe svet, v katerem se rajnik ni mogel znajti, dokler ni minila nevarna doba, ko je bila zemlja odprta, to je do spomladanskega cvetnega praznika. Četlični karneval, ki ga slave vsako leto v Nici, je podoben praznik, ki se je ohranil iz predkrščanske dobe do dandanašnjih dni.

Z bregov Sredozemskega morja, kjer je bil karneval združen s prvim pomladanskim cvetjem, je prišel tudi v severnejše dežele. Ker se pa tam meseca februarja zemlja še ne odpira, je bil seveda prikrajšan za cvetje. Ostala je samo še maškarada, katere prvotni pomen smo že davno pozabili.

Maska indijskega rodu Tlinkitov, ki ima nalepljene človeške lase.

Dandanašnji, ko ne moremo več prikrajševati dragih rajnikov pri vinu in kolačih, se nam ni treba bati, da bi nas hodili strašiti, vendar to še ne pomeni, da bi se nam ne bilo treba ničesar bati. Še zmerom hodi za grehom pokora in ljubezen je od Adamovega padca skoraj nerazdružno zvezana z grehom. Zato nas previdnost tako pogosto sili pod masko.

Maska nekega indijskega plemena. Da bi bila videti bolj živa, ima nalepljene lase, brke in brado iz konjske žime.

Celo trezni Angleži imajo navado, da si ob različnih prilikah natikajo maske. Po navadi je to kakšna dobrodelna zbirka z peselo maskarado. Dve takšni maski kaže naša slika.

Maska starega indijanskega rodu iz Severne Amerike, ki predočuje solnce.

Karneval v Nici je danes ta dan zlasti velika privlačnost, ki podpira tujski promet.

Herbert Tichý:

PRAVLJIČNA INDIJA

Evropec, ki pride prvič od-račovednosti prevzet v Indijo, kmaitu z zadovoljstvom ugotovi, da vidi ondi zaresne slone in da so bazarji prav tako pestri in slikoviti, kakor so mu jih bili naslikali nekateri, preden se je odpravil na pot. Če ima mimo tega še srečo, da sme gledati veličastne slavnosti na dvoru kakšnega maharadže, potem je prepričan, da je prišel v pravljično deželo iz Tisoč in ene noči.

Morda opazi kdaj, kadar hodi po prekrasnih parkih Bombaya, na vzhodu oblak dima in čaka; toda njegovo pozornost hitro spet priklene nase očarljiv pogled na zapad, na veličastno morje.

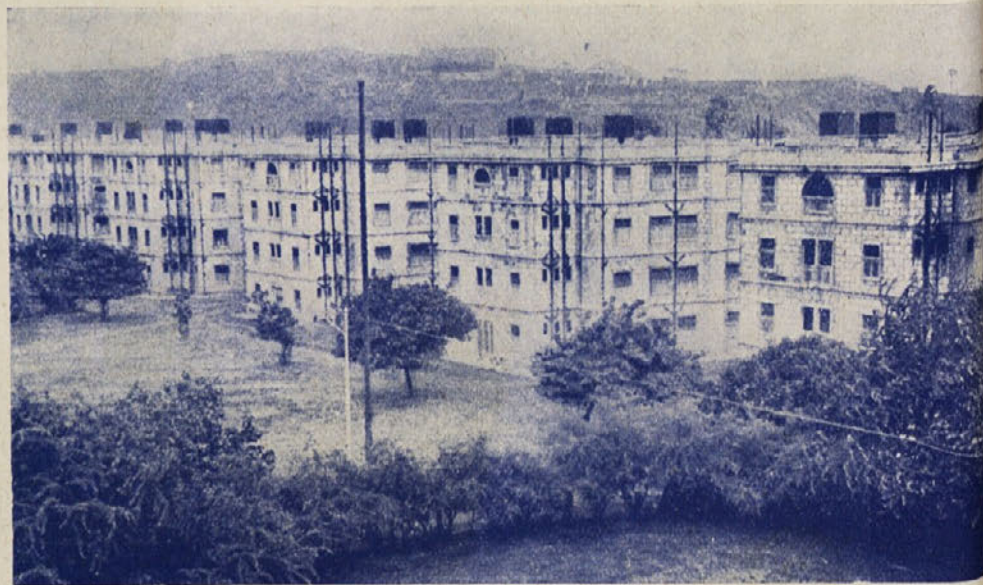
Kjer je dosti svetlobe, tam je tuži gosti sence. Ta stari pregovor velja zlasti za Indijo. V industrijskih okrajih Bombaya živi na desetisoče delavcev v takšnih razmerah, da bi se jim zdelo celo življenje najrevnejšega evropskega proletarca zavidanja vredno. Tam so velike indijske tekstilne tvornice, katerih lastniki so večinoma bogati Indijci in Parzi. Tvornice so opremljene z najmodernejšimi stroji in napravami in donšajo lastnikom vsako leto velikanske dobičke. Njih delavci pa dobivajo komaj po 6—12 dinarjev na dan. Vsak izmed teh revežev pa mora preživljati štiri- do petčlansko družino, in lahko si mislimo, kakšno je takšno življenje.

Pogled na eno izmed industrijskih predmestij Bombaya, kjer so tvorniški dimniki veliko nasprotje s tropično vegetacijo.

Ljudje prenočujejo kar na ulici, pa ne zaradi vročine, ampak zato, ker je preprosta postelja njih edina imovina. Dosti je pa tudi takšnih, ki še postelje nimajo.

Delavski domovi, ki jih je postavila največja bombajska tekstilna družba in ki niti delancem vsaj nekoliko človeška bivališča sredi zelenega pasu.

Ti delavci žive s svojimi rodbinami v stanovanjih, kjer se stiska v prostoru desetih metrov po osem in več oseb. Samo odrasli imajo nekaj takšnega, kar

bi se lahko imenovala postelja, medtem ko spe otroci kar na tleh. Delavci pa, ki so nekaj časa brez dela, še takšnega stanovanja ne morejo plačati. In tako

Pogled v bombaysko tkalnico, v kateri dela več tisoč delavcev do deset ur na dan za plačo 6—12 dinarjev.

jih vidimo na stotine, ki spe kar na ulicah. Ob dežju se skrivajo pod mostovi in se hranijo z odpadki, ki jih pobirajo v bazarjih. Umrljivosti v teh okrajih nihče ne ugotavlja in nihče ne meri. Svet bi strmel, ko bi to vedel.

«Bombay Municipal Corporation» si prizadeva, da bi postavila za indijske tekstilne delavce vsaj malo bolj človeška prebivališča. Na vzhodni strani mesta se vrste dolge ulice kasarnskih hiš. V vsaki izmed njih stanuje do sto družin, ki životarijo seveda kar se da tesno. Stanovanja so tudi tu neznanško preprosto urejena, vendar so okoli poslopij vsaj prostorni travniki in igrišča, tako da imajo stanovanja zadosti svetlobe in zraka. Vsako nadstropje ima skupno pralnico, kar je za indijske razmere velika pridobitev.

Tako je zvečer na ulici bombayskega industrijskega okraja. Ljudje posedajo na ulici, kuhajo in jedo in si ondi pripravijo potem tudi ležišče.

Po končanem delu napolnijo delavci ulice bazarja in ostanejo ondi do noči, zakaj le redki med njimi imajo svoj dom.

Notranjost delavskega stanovanja, v katerem so samo najpotrebnejše reči, edino vodna pipa nikjer ne manjka.

V Bombay, Kalkuti in v drugih indijskih velikih mestih živi veliko brezposelnih. Razen tega sili v ta mesta še veliko število stradajočih kmetovalcev, katerim se mora zdeti življenje njih mestnih bratov še pravi raj, če ga primerjajo s peklom, kar je dandanes indijska vas.

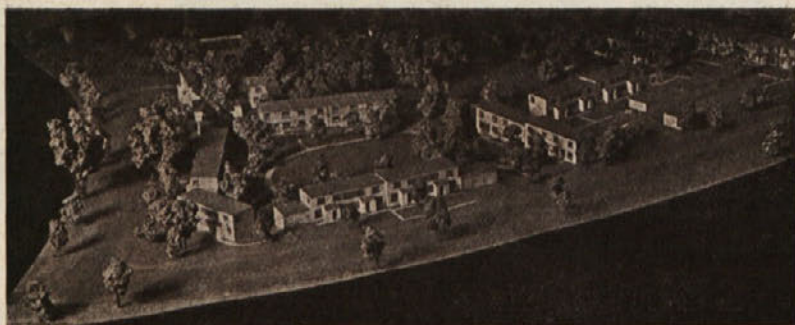
Vsem tem bednim ljudem oznanjuje potem božanski Gandhi svoj evangelij, da se je treba vrniti k primitivnemu domačemu kolovratu. Za stotisoče tekstilnih delavcev dandanašnje Indije bi to pomenilo zgolj pomnožitev brezposelnih, drugega nič. Gandhijevi rojaki pa, ti najrevnejši med revnimi, si bodo pač morali kako drugače pomagati, pa ne z nemogočo preteklostjo, ampak z lepšo bodočnostjo. Indije, ki ima vse pogoje, da postane zares pravljična dežela.

Preseljevanje

ameriških farmarjev

Na razsežnem ozemlju Združenih držav se prebivalci še vedno selijo, kakor bi bilo pravo preseljevanje narodov. V junaških dobah prvih pionirjev je šel tok preseljevanja od vzhoda, kjer je bila zemlja že obljudena, proti deviškemu zapadu, od Atlantskega oceana proti Tihemu morju. Ko je bil zapad naseljen, se je ljudski tok obrnil nazaj proti divjim pokrajinam sredi ameriške celine, kamor so prišli tudi novi naseljenci iz vzhodnih pokrajin. Samo tu je bila še prosta zemlja, dostikrat sicer ne preveč rodovitna, toda zmerom se je težko obdelovala. Zdaj preživlja Amerika zadnjo stopnjo preseljevanja narodov. To je beg iz teh srednjih držav, ki so bile šele nedavno naseljene, pa vendar že izropane zaradi nesmotrne gospodarske politike. Ljudje so ondi posekali vse gozdove, ki so branili pokrajine pred poplavami in peščenimi viharji. Dandanašnji uničujejo te pokrajine divje reke, kamor ne more voda, pa izpieminja pesek cele države v puščavo. Po uradnih ugotovitvah je bilo v srednjih državah zadnji čas gospodarsko uničenih na 650.000 farmah dva in pol milijona ljudi. Tako je več ko pol milijona farmarskih družin obsojenih na stradanje. Več ko 25.000 rodbin je že pobegnilo iz srednjih držav s svojih farm, ki jih je zasul pesek in uničila svetovna stiska. Tudi v Kaliforniji je bilo opuščenih 15.000 farm. Kam naj krenejo vsi ti farmarji, na vzhod ali na zapad? Vseeno kam, nikjer ni zanje proste zemlje. Ti stotisoči tavajo zdaj po Ameriki. To ni smotrni pohod pionirjev, ampak brezupno cigansko klatenje.

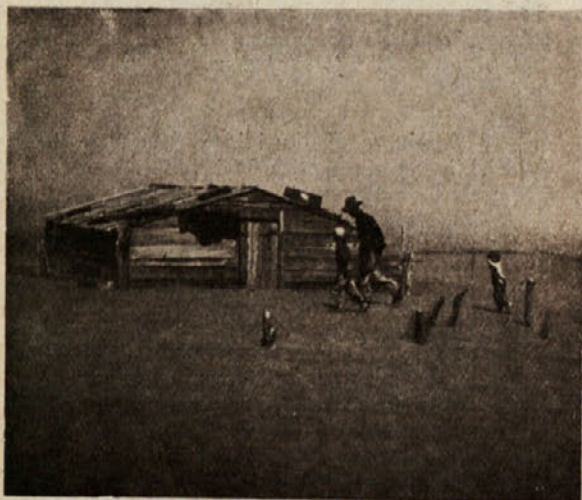
Roosveltova vlada je ustanovila pomožno ustanovo, imenovano Resettlement Administration. Ta nudi obubožanim farmarjem iz vladnih skladov majhna posojila in pošilja v opustošeno ozemlje strokovnjake, ki naj bi dajali navodila, kako spet dvigniti uničeno poljedelstvo. Toda uspehi so doslej še nezadovoljivi, ker ni denarja. Po celotnem načrtu naj bi se naselilo 22.000 farmarskih družin, kar bi bila komaj polovica teh obubožancev in komaj 5% vseh potrebnih. Vendar še ta skromni načrt še dolgo ne bo uresničen.

Model farmske naselbine za mesto Bermyn.

Farmarjem, ki so dogospodarili, ostane dostikrat samo še star avto, na katerega nalože nekaj kosov oprave in se odpeljejo za delom — sam Bog ve kam.

Ta rečna koliba je farmarsko prebivališče v Oklahomi. Kadar pritisne peščena burja, morajo njeni prebivalci pohiteti, da dobe v njej pribežališče vsaj za silo.

Dva poljska delavca, ki sta se z vsem svojim imetkom odpravila s trebuhom za kruhom.

Velik del deviških gozdov v srednjih državah USA je zdaj posekan ali so ga pa kako drugače uničili «pionirji», ki so šli v minilem stoletju skozi nje. Pogled na uničeni gozd v Oregonu.

Takšna je dvaintridesetletna farmerska žena, ki je prebila nekaj let nomadskega življenja.

Druga posledica neomejenega izsekavanja in brezsmiselnega uničevanja gozdov so peščeni viharji, ki so vselej poguba za ves okraj. Slika obeta bližajoči se peščeni vihar v Teksasu.

Kako dela vlada v okviru tega načrta? Obubožanim farmerjem kupuje nova zemljišča, jim postavlja hiše na dolg, ki ga potem po malem odplačujejo. Nekaterim daje tudi farme v najem. Pazi na to, da se zemlja smotrno obdeluje, sili farmerje, da obnavljajo pašnike in gozdove, ki zadržujejo vodo in varujejo svet pred novimi peščeni viharji. V bližini velikih mest brani vlada farmerjem, da bi se preseljevali v mesto, in jim urejuje na robu mesta farme tako, da lahko goje posebno dobičkanosne pridelke. Zlasti pa skrbi

za to, da dobe takšne farmske naselbine šolo, pošto, parke in drugo.

Eno je treba Rooseveltovi vladi vsekakor priznati: ne boji se prikazati zla takšnega, kakršno je. Naše slike so del uradnih fotografskih dokumentov, ki jih je izdala vlada in v katerih nazorno kaže, v kako brezupnih razmerah živi danes ta dan na milijone farmerjev bogate Amerike. To je pogum, ki ga nima dandanašnji nobena druga vlada na svetu.

Pogovor o novih knjigah

VODNIKOVE 1937

1. **Ivan Podržaj:** *Strte peruti*. Pisateljovo ime ni novo v naši poveljni literaturi. Poleg povesti «Brbèk», ki je zbudila pred leti precej pozornosti, je Podržaj, po poklicu novinar, dolgoletni urednik znane tedenske revije «Življenje in svet», objavil več novel, podlistkov in črtic v raznih naših smotrah in dnevniki. Ljubezenski roman Henrika Orla, zastopnika mogočne inozemske tovarne električnih pristrojov, in Pavle Kantorjeve, njegove uradnice in žrtve, je pisatelj lepo in točno označil v epilogu za «moten odsev zablod človeka, ki mu je vojna ukradla mladost in poštenje ter ga hkrati obdarila z lažno dostojnostjo in z bolno brezčutnostjo za vse, kar ni bilo v zvezi z njegovo sebičnostjo. Vržen iz ravnovesja se je lovil med čutno ljubeznijo in mračno zavestjo krivde, ki jo je v svojem neodločnem htenju po očiščenem življenju naprtil usodi.» Povest je zanimivo ogledalo temnih vojnih dni. Posebno močno je Podržaj podal razprtna, burna poveljna leta. Knjiga bo zlasti ugajala resnejšim čitateljem.

2. «Sin» mladega Ivana Potrča, enega najvidnejših sotrudnikov Kozakovega «Ljubljanskega Zvona», je pisatelj knjižni prvenec. Povest iz Haloz o težkem življenju na naši trdi kmečki grudi, ki pije znoj, mladost in kri ljudi, priklenjenih nanjo s težkimi verigami usode in neusahljivega upanja, ter le sko po vrača človeško delo, skrb in ljubezen. Po izredno krepki, zanimivi, pri nas deloma še neobdelani vsebini in po svojem posebnem, plastičnem podajanju bo knjiga zajela širok krog bralcev, ki bodo ob njej sodoživljali usodo slovenske kmetije ali pa s Karlekom še enkrat v duhu preživeli svojo veselo in težko vaško mladost. Povest bodo tudi preprostejši čitatelji le neradi odložili.

3. **Osip Šest**, ki ga naročniki «Priatelja» in «Žene in doma» že dobro poznajo, je v knjigi «Enaintrideset in eden» tako popisal pisane dogodke svojih ujetniških let v daljni Rusiji, da sta mi zadnjič dva prijatelja, eden je tovarnar, drugi učitelj, vsa navdušena povedala, da že tretjič čitata šestove sibirskve spomine. Niso pa to nobeni junaški zapiski borca-dobrovoljca, ne, temveč peštre, duhovito, včasih sentimentalno, vedno pa pogumno in živahno pripovedovane drobne dogodivščine iz velike dobe, ki jo je pisatelj s svojimi tovariši, ujetimi častniki, preživel, presanjal, pretrpel, prečkal, prehrepenel, prejokal in presmejtal v «najiminitnejšem» ruskem mestu Rjazanu, v Moskvi in na težavnem povratku v domovino. Knjiga je nekaj posebnega po svojem zdravem optimizmu, po iskreni, nepremagljivi veri v življenje, po vedri človečnosti in po svojem simpatičnem, prijaznem šestovskem slogu...

CANKARJEVE 1937

1. **Toneta Seliškarja:** *Roke Andreja Podlipnika* je prečesljiva povest iz težke sedanosti. Pisatelj nam je ob obupni usodi brezposelnega strojnika Andreja Podlipnika in njegove junaške, čiste žene Ane z resnične palete naslikal bedno, najbednejše življenje tistih današnjih kolibarjev, ki jih je demon Kapital — dobre in vestne delavce — orgel iz tovarn in delavskih naselij na kraj mesta v barake in beznice, kjer umira v njih dušah vse človeško in se jim v mučeniške možgane zajeda strašen srd... Mladim, zdravim, silnim ljudem, ki bi tako radi delali za družinice in zase, ki so bili ponosni na svoje delo, so zastavili pot do pošteno in težko prislužene skorjice kruha. Koliko jih je, ki se zavedajo z Andrejem: «Delo, delo je nekaj lepega, dobrega. Kadar sem bil najbolj goreč, od nog do glave ves črn in ožarjen od koks, sem se zdel kakor Bog, kakor stvarnik...» In ki bridko tožijo z njim: «Mar ti veš, kako je to strašno, ko začutiš, da

so ti roke naenkrat v posmeh in nadlego? O, da, te trde roke, ki bi rade vedno nekaj trdnega grabile, se oprijemale ozvodov in ročic, vijakov in lopate, odpirale peči, spuščale paro, te roke, ki bi bile rade vedno mastne od olja — oh, zdaj so te roke ubili. Mrtve so... Po vsem svetu jih ponujam... Dela pa ni... Roke pa, ki ne delajo, so kakor onečastčene, so vsega zmožne... Kakor del telesa so, ki ne spada več k tebi. Del telesa, za katerega ne odgovarja več ne srce, ne razum.» Roke ubogega Andreja Podlipnika in tolikerih, ki jih nezalužena beda požene v zločin...

Povest je krepka, globoka, spretno zgrajena. Več prizorov je napisanih z izredno finim, sočutnim peresom.

2. **Ludvik Winder:** *Štefka ali kako je družina Suša premagala krizo*. Prevedel Talpa. Lahko berilo iz severnočeškega malomeščanskega okolja. Doživljaji bivše grofičine kuharice, osemnajstletne kmečko dobre, pridne in prebrisane Štefke pri okosteneli hišni ustrahovalki gospe Suši, njenem copatarskem možu, sinu Jožefu, gizdalinskem bančnem uradniku-športniku, sinu tretješolcu Jurčetu (članu dijaške socialistične organizacije!) in bratu, bivšem odvetniku dr. Teodoru Seidlu, starem samcu demokratu, naivnem sentimentalnežu. Prva polovica povesti je precej zabavna, potem pa vir veselosti nekam usiha, medtem ko satira še najde hvaležne zametke in zapletke. Prevod se gladko čita.

3. **Maks Beer:** *Splošna zgodovina socializma in socialnih bojev*. V. del. Najnovejša doba. Avtor obravnava v tej knjigi socialistično gibanje v Nemčiji od leta 1800., govori med drugim o Marxu, o dobi prve internacionale in obširneje o drugi internacionali (1889—1914). S tem zvezkom se zdaj zaključuje slovenski prevod tega znamenitega dela.

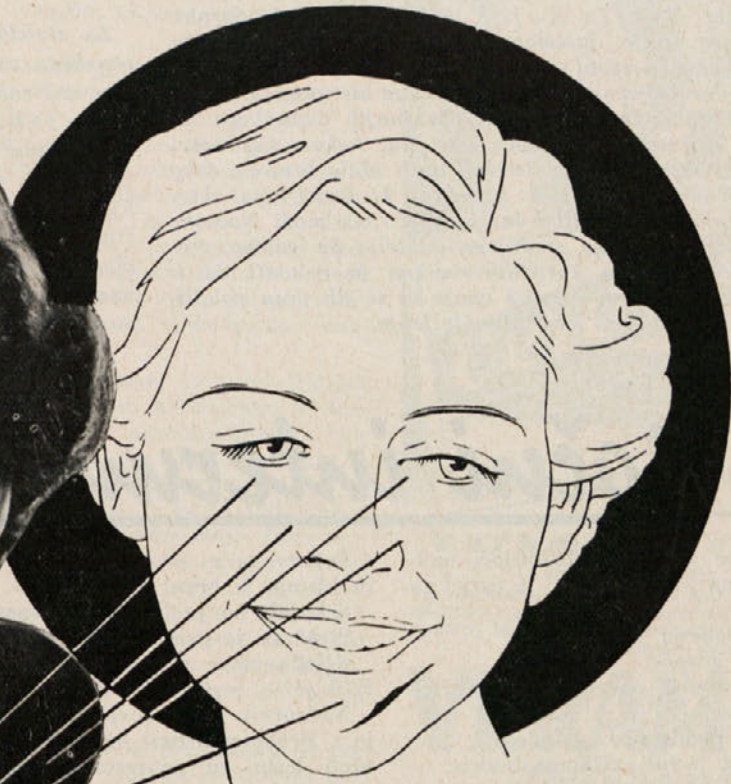
„MLADINSKA MATICA“ 1937

1. «Šimej iz Roža», mladinska povest iz koroških krajev. Napisal jo je Davorin Ravljen, avtor Tulipana, Poti k mrtvim bataljonom in Zgodb brez groze, ki so izšle za letošnji božič in bomo o njih poročali prihodnjič. Povest Šimeja z Mohorjevine ima očitno narodno-obrambno tendenco. Številni naročniki Mladinske Matice so se ob njenih ganljivih prizorih in iskreno lepih opisih svete korotanske zemlje seznanili z važnim problemom, ki se mu bodo kot dorasli ljudje morali posvetiti z mislijo in roko, da se bo izpolnilo listo, kar so sedaj kodrolasi zaslužili v mladi duši... Slikar Maksim Gaspari je lagodno, spretno in prepričujoče Ravljenovo pripovedovanje opremil z lepimi vinjetami.

2. **Angelo Cerkvenik:** *Opčar Runo*. Z ilustracijami Ljuba Ravnikarja. Povest o bistroumnem ilirskem opčarju z bosanskih planin, ki se ni mogel navaditi življenja v bogati vili zagrebškega odvetnika, hrepeneč le po svojih rodniških pašnikih, po ovčicah in pastirju Mišku — ter je naposled pobegnil domov. Na dolgi poti je sededa marsikaj doživel, kar je pisateljovi bujni domišljiji dalo obilo ljubke in hvaležne snovi, ki jo je izredno prikupno razporedil in odmotal v svoji lepi knjigi, v povesti o plemenitem psu, ki «ljubi svobodne planine bolj kakor gosposko potico in tolsto kračo» in po neštetih ovirah in nezdah srečno spet najde prostor v mili domačiji.

3. **Josip Ribičič:** *Nana, mala opica*. Kakor Runo se je tudi njej zamerilo življenje v velikem mestu, v cirkusu, med ljudmi in ujetimi živalmi. Vrnila se je v džunglo, našemljena, «učena», izkušena, a še vedno z dobrim, prirodnim opičjim srcem, in povzročila med svojci skraja pravcati poplah, pozneje pa mnogo ljubkih dogodivščin in šaljivih prizorov, ki jih je delavni mladinski pisatelj Ribičič spretno napletel v to eksofitično knjižico. Povest me je spet spomnila «Življenja in prigod male opice» (Dnevnika šimpanzke Kaške) znanega poljskega pisatelja Ferdinanda Ossendovskega, ki ga je v dr. Molčtopem prevodu prinašal «Zvonček» leta 1929., 30. in 31. številnim lepim in pestrim ilustracijam inž. arh. Janka Omahna taka reprodukcijaska tehnika ni bila kos.

*

Lis radi slabega pudranja ne bo!

Samo tedaj, če ima koža dobro podlago, lahko brez škode prenese puder. Samo tedaj, če se puder dobro drži in je enakomerno razdeljen, dobi Vaš obraz odsev negovanosti, ki Vas napravi tako dražestno . . .

ELIDA krema IDEAL je idealna podlaga za puder. Ta krema se popolnoma vpije v kožo, Vam olajša pudranje ter prepreči tvorjenje keplic na nosu, bradi in okoli oči. Negovanim ženam je ta krema neizogibno potrebna.

Za noč masna
Elida Citron Cold Cream.

Njena izborna sestava
na čisti in hrani kožo
Prastara polepševalna
sredstva, hamamelis in
citrono, je združila v po-
predna znanost v po-
polnost, zato ta krema
kozmetično najboljšo
deluje.
★

ELIDA KREMA

Naš rojak iz Središča ob Dravi, pisatelj praktičnih filozofskih knjig *Martin Kojc*, je izdal v založbi Servire (Haag) svoje tretje dušeslovno delo: *Der Weg zum Glück*. Kakor njegovi prejšnji knjigi: *Učbenik življenja (Lehrbuch des Lebens)* in *«Selbstheilung nervöser Leiden»*, ki razpravljata o raznih perečih vprašanjih človeškega telesnega in duševnega ravnovesja in sta, kakor pisec sam pravi, v najširših slojih in deželah našli obilo bralcev, tako daje tudi *Kojčeva «Pot k sreči»*, ki temelji na okrepitvi sile duha ter odrešilni in vseodločujoči moči človeške misli, v lepi, za našega srednjega čitatelja pa gotovo pretežki nemščini mnogo koristnih naukov in navodil, ki ti utegnejo morda, če res veruješ vanje in se jih prav polotiš, pomagati v varljivem labirintu življenja.

H. Hupka — Iv. Vuk:

Nočni intermezo

Telefon je zazvonil. Službujoči nadzornik, še na pol v spanju, je prijel za slušalko:

«Tukaj policija —»

«Halo — gospod — halo!»

Razburljiv glas na drugi strani žice lovi besede:

«Halo — pomagajte — halo!»

Nadzornik je bil zviškoma buden:

«Brzdajte se no, človek! Povejte z dvema besedama, kaj je! Povejte svoj naslov!»

Sekunda napete tišine. Nato je slišal nadzornik hripav glas:

«Albert Bogner sem — Princesina ulica 5 — moje žene ni v stanovanju — vzela pa je ključe od trgovskega lokala — tega nisem prej opazil — strašno...»

Besede so se lovile, glas je trepetal od bojazni.

«...nekaj se je moralo zgoditi! Gotovo se je! — Ona, moja žena, trpi na duševni depresiji — gotovo je svoj namen v trgovskem lokalu izvršila — neče odpreti — morda že ne more več odpreti!»

Glas je zamrl.

Nadzornik je obesil slušalko na telefon. Posadil je na glavo kapo, oblekel plašč, prepasal revolver in...

Policijski avto je zbrnel skozi noč. Čez nekaj minut je obstal v Princesini ulici 5. Pred izložbenimi okni trgovine z manufakturo Albert Bogner.

Nekdo mu je skočil nasproti. Njegov plašč je bil odpet, klobuk je nekje izgubil. Dasi je bil hud mraz, je človek vendar imel ves znojen obraz.

«Bogner sem, — hitro gospod, pomagajte! Prosim vas! Morda še ne bo prepozno! Ne izprašujte zakaj!»

Nadzornik je potresel vrata. Niso se ganila.

«Stopite po ključavničarja — po tišega, saj veste, ki se je že zadnjič pri tem delu tako dobro obnesel. Stanuje nekaj hiš od tukaj», je ukazal nadzornik svojemu stražniku.

Stražnik je stekel po ključavničarja. Bogner je nemirno hodil sem in tja. Frižgal si je cigareto.

«Bomo že uredili», ga je izkušal tolažiti nadzornik.

Bogner ga ni poslušal. Vedno hitreje in hitreje je begal sem in tja.

Sekunde so potekale — minute...

Stražnik je prišel s ključavničarjem.

Ključavničar se je spravil na delo. Pilil je — razbijal — dletil —.

Nadzornik je opazoval Bognerja. Stal je s široko odprtimi očmi, z razmrščenimi lasmi in neprestano trepetajoče ponavljal:

«Hitreje!... Hitreje!... Hitreje!...»

«Prekleta komplicirana ključavnica je to!» je zagodrnjal ključavničar. «Novovrsten patent. Noben vlomilec ji ni kos!»

«Kaj nam boste zdaj razlagali!» ga je opomnil nadzornik. «Odprite brž!» Ključavničar se je trudil, trudil... Še malo, in vrata so odskočila. Bogner je planil v lokal. Za njim nadzornik. Bogner je stekel v skladišče. V pisarno. V svoj kabinet.

Nikjer nobene ženske.

«No, vidite», je rekel nadzornik nevoljen. «Neupravičen je bil vaš strah!»

«Potemtakem si je kje druje kaj naredila...» je zajecel ves prestrašen Bogner. «Strašno!»

Nadzornik je postajal nervozen.

«Gospod, kako morete tako za trdno sumiti?»

«To ni sumnja», je vzdihnil Bogner.

«Tu ni dvoma!» Danes sva se malo sporekla — odšel sem nerazpoložen v klub — pa sem se nenadoma spomnil, da je že nekoč pri taki priliki zaradi majhnega prepira vzela ključke od trgovine, ne da da bi bil zapazil — pa se tako zaprta hotela zastrupiti. Prišel sem takrat še o pravem času. Zdaj je bila, kakor vidim, bolj previdna. Oh, moj Bog, moj Bog!»

Močni mož je omahnil in bi bil skoraj padel, da ga ni nadzornik podprl.

«Ali ni pustila nobenega pisma?» je vprašal nadzornik.

«V stanovanju nobenega — morda tukaj kje. Kaj pa če ga ni kam zaklenila...»

«Vlomite — vse pisalne mize — blagajno — predale!» je zapovedal nadzornik.

Iskali so. Vse, kar je bilo zaklenjeno, so vlomili, kar je bilo spodaj, so

Za stoletnico rojstva Mihe Vošnjaka, proega slovenskega zadrugarja (* 18. septembra 1837), je napisal njegov sin, znani kulturni in politični delavec dr. Bogumil Vošnjak, zelo zanimivo knjižico o slavljenčevem življenju, značaju in zaslužnem delu ter dodal tej knjižici še razpravo o socialnem nauku njegovega brata dr. Jože Vošnjaka (1854—1911). Brošuro je izdala beograjska «Zadružna štamparija». Škoda, da v obeh tehničnih in živahno pisanih člankih, vsebujočih mnogo avtorjevih dragocenih osebnih spominov, kar mrgoli napak, ki jih — žal — ni zakrivil samo tiskarski škraf. P. Karlin.

obrnili navzgor — nikjer nobenega pisma.

Vse so pretaknili.

Ko tako iščejo, se iznenada pojavi na pragu ženska. Mlada, lepa ženska.

V trenutku je Bogner pri nji. Objame jo, poljublja ji obraz in roke...

Policija molče gleda. Nekaj minut preteče.

Ženska nežno poboža moža po laseh:

«Ti ubožec, ti!» ga je pomilovala.

«Veliko ste prizadejali gospodu soprogju», je izpregovoril nadzornik. «Bil je že prepričan, da ste si kaj naredili.»

«Dosti res ni manjkalo», je rekla ketno mlada žena.

«No, zdaj je vse v redu», se je nasmehnil nadzornik. «In ključki od trgovine?»

«Tu v torbici jih imam», je rekla. «Obetam, da jih ne bom več s seboj jemala.»

«Opravili smo», je rekel nadzornik. «Malo epiloga bo pa le, gospod Bogner. Plačali boste stroške, da sva se pripepljala, in delo ključavničarja. No, upam, da to ne bo kalilo vašega veselja.»

Bogner je molčal. Ni videl policije, videl je samo svojo ženo, ki jo je že smatral za izgubljeno, in jo objemal.

Nadzornik se je z roko dotaknil roba kape in se poslovil. Smehljaje se je stopil iz trgovine, smehljaje se je šel za njim stražnik.

*

Drugi dan se je smejalo vse mesto. V trgovsko hišo Alfred Bogner je bilo vlomljeno. Pobrano je bilo vse, kar se je dalo odnesti.

«Najnesramnejši trik je bil to, ki se mi je pripetil v moji dolgoletni praksi», se je razburjal nadzornik. «Kdo je že kdaj kaj takega slišal? Policija pomaga vlomiti! Ali ta dva falota bomo že ulovili!»...

*

«Ne verjamem, da bi naju izsledili», je rekel v avtomobilu mož, ki je igral nekaj ur poprej gospoda Alberta Bognerja, svoji ženi, ko sta prevozila mejo države. «Prav za prav se morava policiji za njeno uslugo in postrežljivost brzojavno zahvaliti. Kajti brez nje bi tistih ključavnic ne bila nikoli odprla.»

Ali more človek ustvarjati nove elemente?

Nič ni bolj čudnega kakor tista «sa-moobsebiurno», s katero se človek privadi vsemu novemu. Da razbijamo atome, delamo iz starih snovi nove — da izpreminjamo premog v dušik, litij v helij, se nam zdi kar razumljivo. Dolgo je kazalo, da imajo samo radioaktivni elementi lastnost, da izžarevajo žarke in postajajo na ta način pomočniki zdravnika. Dandanes si te pomočnike izdelujemo že sami; kuhinjsko sol ali jod obstreljujemo z atomskimi izstrelki. Produkti, ki pri tem nastanejo, so radioaktivni in v medicini uporabni. Znamo jih v ogromnih strojih za razbijanje atomov pridobivati v tolikšnih količinah, da so praktično izrabni.

Najbolj presenetljivih uspehov zadnjih časov pa nismo dosegli s silo, ampak s treznim premislekom. Atomov nič več ne razbijamo s surovo silo, pač pa jih nekako ukanimo. Čarobno sredstvo, ki ima tu navečjo vlogo, se imenuje «neutron». Neutron, eden izmed gradbenih kamnov materije, je morda najbolj nenavadna prikazen v moderni fiziki. V svojem bistvu nam tako rekoč predstavlja element «nič». Spomniti se moramo, da je vsak atom kakor majhen planetni sistem. V sredi ima težko jedro, okoli pa lahke krožeče elektrone. Najpreprostejša snov je bila, kakor smo mislili, vodik. Imel je jedro, ki je bilo pozitivno naelektrono, in en sam elektron, ki se je gibal okoli njega. Toda novo odkriti neutron je še preprostejši. Sam je planetni sistem brez planetov, — torej samo sonce brez spremljevalcev, ki krožijo okoli njega. Fizikalno povedano: samo jedro brez elektronov. Električno je nevtralen in kemično čisto neaktiven. Skoraj nobene lastnosti nima, le da nekaj tehtja. Prav ta njegova neaktivnost pa nam prinaša koristi. Skoro neopazno se vsili neutron v vsako atomsko jedro, ker je docela neobčutljiv za močna električna polja, ki vsako drugo jedro obdajajo.

Kako izrabljajo to njegovo lastnost? Iz radioaktivnih postopkov pridobivajo neutrone, katerih hitrost dandanes že lahko poljubno naravnavamo, in obstreljujemo z njimi kakšen drug element. Recimo, da vzamemo radioaktivni element uran. Uranovo atomsko jedro pogoltne neutron. Toda s tem ni ustvarjen nikakršen stabilen položaj. Kajti jedro vsakega elementa je tako sestavljena tvorba, da je zelo občutljiva za vse motnje v ravnotežju in da prirastka neutrona pač ne more prenesti. Po krajšem ali daljšem času razpade moteno jedro, znebi se svojega viška in izstrelji iz sebe kakšen svoj sestavni del. Pri tem se izpremeni v nov element.

Zakaj smo vzeli za poizkuse prav uran? Ker je najtežji med vsemi znanimi prvini in je na najvišji stopnji po svoji atomski teži. V prirodi ni, kolikor za zdaj vemo, nobene prvine, ki bi bila še težja od urana. Toda ta z neutronom obstreljevani uran se izpremeni v «transuran», v element onstran urana,

torej v element, ki se v prirodi sam ne pojavlja.

Prvič se je posrečilo tako človeku ustvariti element, prvino materije, ki je v prirodi ni. Da, toda razvoj gre še dalje: uranov izpremenjeni produkt — «eka-rhenij», sorodnik rhenija — sam ni trden, ampak razpade še dalje. Nastanejo nove kovine, ki spadajo k platinovi skupini: eka-ozmij, eka-idirij, eka-platin. In ta eka-platin razpade v dveh urah in pol na polovico in ustvari snov, ki je podobna zlatu in se imenuje eka-zlato.

Te vrste poizkusov je začel Italijan Fermi, zdaj pa jih nadaljujejo v Berlinu. Fizikalno je najbolj zanimiva izometrija, dejstvo, da lahko nastanejo iz obstreljevanega urana tri snovi, ki se po ničemer drugem ne razlikujejo kakor po tem, kako hitro razpadejo. Prva razpade v desetih sekundah, druga v štiri-desetih sekundah in tretja v triindvajsetih minutah na polovico. Vsaka teh vrst pa je hkratu izhodišče za drugo vrsto radioaktivnega razpadanja, ki daje sicer iste nove elemente, a spet vselej v treh različicah.

Kemične in fizične preizkušnje so potrdile, da ti od človeka ustvarjeni elementi res obstoje. Vsekako je majhna zabavna šala svetovne zgodovine, da je nova moderna alkemija obstala prav pri «nadzlatu» — eka-zlatu in tako starodavne sanje še preseglja. Ali se mar bližamo skrivnostim stvarstva? Smešno bi bilo, če bi to mislili. Toda znanost je dandanes dosti bolj podjetna in pustolovska kakor kadarkoli prej. In neizmerno več novega odkriva. Stari Sha-

Veramon-ovitek z 2 tabletama

Ta zavojček zmore odslej vsakdo. Prosimo napravite poizkus in prepričali se boste o naglem učinku pri glavobolu, zobobolu in bolečinah zaradi ran.

VERAMON

Schering

Cevke z 10 in 20 tabletami,
Ovitek z 2 tabletama

Oglas reg. pod št. Br. 25.409 od 4. X. 1937

kespearejev verz se obrača v novo obliko: «Šolska znanost najde več stvari na nebu in na zemlji, kakor je naš duh kdaj o njih sanjal.»

Kačji raj v Koloradu

V Koloradu je majhna pokrajina, ki ji pravi tamošnje prebivalstvo «raj kač klopotač». Tam kar mrgoli teh plazivcev. Decembra meseca je neka lovska družba ubila v dveh dneh nič manj ko 700 klopotač. Čudno je, da se kače samo na tem razmeroma malem prostoru pojavljajo v tako velikih množinah, ko jih v vsej okolici skoraj nič ni.

Ta kačji raj so odkrili čisto slučajno. Nekega dne je šel neki farmar s svojim bratom loviti divje kunce. Kar zagledata klopotačo, ki je lezla čez pot. Ubila sta jo in že sta se hotela odpeljati s svojim vozom, ko se je pojavila druga kača. Ko sta ubila še to, se je zdelo, kakor da so tla oživila: z vseh strani so lezle kače in loveca sta pobila 41 teh nevarnih plazivcev. Brata sta lov na kače nadaljevala še tri dni in ubila 285 živali. Pobralla sta jih v košare. Nevarno dogodivščino pa je doživel njun prijatelj, ki ju je nekega dne spremljal. Zašel je nekoliko vstran v goščavje in nenadno je bil od kač tako rekoč obkoljen. Na srečo je imel debel krepolec pri sebi in je v petih

minutah zdrobil glave nič manj ko petnajstim kačam. Po tem neprostovoljnem junaštvu so bili lovci bolj oprezni. Drezali so v luknje, ki so bile skrivališče prerijskim psom, ter so vsako kačo, ki je iz luknje prilezla, pobili s krepkim udarcem po glavi. Iz ene same luknje so dobili osem kač. Ampak tudi ta način lova ni bil brez nevarnosti, zakaj medtem ko so lovci oprezovali na kače, ki so lezle iz lukenj, so se druge tiho priplazile za njihovimi hrbti.

Neka druga lovska družba je v enem samem dnevu pobila 410 kač in je slavila ta uspeh z veliko gostijo, na kateri so jedli samo kuhane, ocvrte in pečene kače klopotače. Meso teh kač velja za posebno delikateso. So celo tvrdke, ki predelujejo meso za konzerve in prodajajo unčo za 45 centov. Okus je zelo podoben okusu kuretine. Iz kože kač klopotač delajo jermene, pasove, senčnike za svetilke in druge take reči, hrbtenico pa uporabljajo za izdelovanje ovratnih verižic, ki so pri ženskah zelo priljubljene. B.

mož s konjem

islim, da mož ni bil še dolgo tako star.

Imel je naguban obraz in sive lase, ker je, kakor je kazalo, veliko trpel. Z glavo, sklonjeno na prsi, se je plazil med ljudmi, kakor da ga je sram živeti. Samo kadar je na vajejih držal svoje kljuse in ga opletal z grčevko, so se mu zasvetile medle oči.

Brado si je strigel, ker ni imel denarja za briveca. Brade pa ni maral nositi, ker je hotel biti enak drugim meščanom. Ni imel kočije, ampak boren tovorni voziček, polomljen in zvezan s konopcem. Toda bil je njegov ta voziček in za nobeno ceno bi ga ne bil pustil, da bi razpadel kje za mejo. Njegov konj je bil majhen, mršav, opekaste barve, imel je ogoljen rep, mlahavo povešen gobec, odškrnjena kopita in velike bolne oči, ki so neprestano moledevale za malo počitka. Bil je njegov ta konj, švrkal je po njem, ga karal in odvažal z njim mestno blato za petnajst frankov od voza. Opoldne in zvečer sta zavila utrujena proti Manzatujevi krčmi, kjer je izpil kozarček žganja in prigriznil malo kruha, ko je konj mlaskal senene odpadke, nagrabljene pred hišo.

Takšnega sem poznal že dolgo. Oblečen je bil v cunje in, štokljlajoč v težkih švedrih, je le s težavo stopal ob siromašnem vozu. Mnogo otrok nas je bilo v tistem mestu. Razmršeni smo se podili za možakom, metali vanj kamenčke in kričali: Chichiuta, Chichiuta! In kamenčki so z vseh strani leteli v njegove široke hlače. Včasih so zadeli konja, tedaj je stresel rep in rahlo zastrigel z ušesi. Drugi izstrelki so padali v moža. Obrnil se je proti nam, iztegnil roko, v kateri je držal grčevko, pokazal zobe, še bolj spačil obraz in nas pričel zmerjati. Dolgo smo se podili za njim, dokler se ni začel gristi v pesti in metati od jeze kapo na tla. Grohotali smo se na ves glas in ga nazadnje pustili samega. On pa je šel dalje in pretepal konja, edino stvar, nad katero se je lahko znašal, kajti nas ni mogel namlatiti. Ne vem, kje je imel Chichiuta svojo hišo; menda je imel nekje nekakšno bajto brez oken. Morda je bil še zadovoljen z njo. Pozimi se je zrinil vanjo, kakor je pač mogel, in zamašil špranje s cunjami. Šklepetal je od mraza, konj Roibul pa je ostal zunaj in v zavetju pred viharjem ležal, kakor bi bil prilepjen na zemljo, zdaj na desnem zdaj na levem boku. Povešal je glavo, v rep in grivo se mu je lovil veter. Poleti se ni trudil, da bi prišel do kočje. Konec mesta je bil travnik, nekaj dreves je rastlo med divjim resjem. Tja sta hodila oba počivati čez noč pod kupole drevnega listja. Nad njima je bilo nebo kakor zlat pesek, veter je na lahno pihal, potem pa je priplavala luna na širnem obzorju in v njenem siju si razločil nepremični senci moža in konja ob ogrodju voza. Chichiuta je imel tudi ženo, ali prav za prav, nekoč jo je imel. Toda že v prvih letih zakona mu je ušla. Delala je v mestu, nosila vodo in prala perilo. Bila je drobna, močna ženska, kozava po obrazu. Nekoč sem jo videl, da je govorila s Chichiuto, in spoznal, da je njegova žena.

Bilo je na semanji dan, v nedeljo. Konj in njegov gospodar sta stopala med množico, ne da bi se ustavila, kakor bi bila obsojena v korak. Mimo praznega voza je prišla ženska; konj je postal in vohal po tleh, gospodar pa je dvignil glavo. Oči so mu bledosinje sijale, nos je imel oster in rumenkast.

— Maranda... je rekel tiho Chichiuta s hripavim glasom.

Ženska se je ustavila in se preko rame ozrla v moža in konja.

— Maranda, kako si se odločila?

Ni je pogledal. Povesil je oči.

— Zakaj hočeš, da se odločim? je vprašala. Ne vrnem se več k tebi; zdaj imam vsaj toliko, da za silo živim, hvala Bogu.

— Poslušaj, Maranda, je dejal Chichiuta. Srajca je čisto raztrgana, nikogar nimam, da bi skrbel zame, reveža. Žena veliko pomeni pri domu, kaj misliš?

— Seveda pomeni. Toda kakšen dom pa imaš? To naj bi bil dom, to? Vse se ti smeje zaradi tistega tvojega doma. Dež in veter sta tam doma. Niti mrvice niti cape ni v njem, nič. Slabši je ko pasji hlev.

Chichiuta je molčal. Kakor prikovan je gledal v tla, ženska se je na pol obračala k njemu, konj pa je dremuhal, z glavo v pesku. Na desni in levi so hodili mimo ljudje.

Mož je spet izpregovoril:

— Bog mi pomagaj. Če mi ne verjameš, kdo, misliš, bi mi še verjel? Če se ne vrneš na dom, kdo, misliš, bo skrbel zanj? Jaz si res prizadevam, toda vse zaman. Ako bi bil kdo, ki bi varčno gospodaril in skrbel za kvartir, bi že šlo kako...

Ženska je molčala, potem pa ga je jezno pogledala.

— Vem, ves denar zapiješ v gostilni pri Manzatuju.

Mož se je razvnel.

— Kaj? Denar je moj, naj ga zajem ali zapijem. Pri moji veri, ali naj ga požre konj? In zakaj ti ne prideš tja? Pila bova skupaj. Toda ti nisi prava žena. Po drugih hišah se potikaš. Nič nisi vredna. Jaz naj pa zobljem črve. In namesto da bi skrbel za gospodinjstvo, se norčuješ.

— Ti si neumen. Gavril, je rekla ženska z zlobnim nasmehom. Kakšno gospodinjstvo pa imaš. Rajši sem, koder Bog hoče.

— Mar nisi bila vselej ti kriva? Ali se ne spominjaš? Tudi jaz sem bil človek kakor drugi. Delal sem, ti si se preganjala z drugimi. Dva človeka sta me skoraj do mrtvega pobila zaradi tebe. Postal sem, kar sem, ti pa si šla. In se ne maraš vrniti. Tudi otroka si mi pustila. Kaj naj počnem? Bil sem ranjen. Toliko da nisem umrl. Vidiš, še vedno imam luknjo v glavi od tistega dne. Kadar je mraz, čutim, kako mi piha v možgane. Gledal sem fantka: Kaj ti je, Nikuta? Rekel je: Pa-ta-ta in zaplakal. Ni se mogel več držati pokonci. Kostni so se mu videle skozi kožo. Izpraševal sem ga, pa kaj, saj mi ni mogel povedati. Ni vedel, kaj ga boli. Tako je umrl. Ti pa si šla k tujim ljudem in nisi marala nič vedeti o njem. Nič nisi vredna. Poberi se, če ne te ubijem...

In nenadoma so se mu vžgale izgubljene oči. Iztegnil je roko z grčevko. Maranda je odskočila in se hitro izgubila v množici.

Mož je nekaj zamrmral, nato pa z vso močjo udaril po konju. Roibul se je stresel, zganil rep in uhlje, kinknil z glavo, pogledal okoli sebe z velikimi, trudnimi očmi in nadaljeval pot, vlečoč skoraj prazni voz, kakor bi peljal neznanški tovor.

Chichiuta je moral večkrat takole govoriti z Marando, pa ni nič pomagalo. Ostal je sam s svojim konjem in odvažal mestne smeti za petnajst frankov. Vselej pa se je ustavil pri Manzatuju. Zmerjal je otroke, ki so ga obmetavali s kamenjem in skakali kakor mali vrage okoli njega. Tako je živel v našem mestu. Nekega dne je bil Roibul tako utrujen, da ni maral več potegniti. Obstal je pred Manzatujevo krčmo, zaril gobec v senene odpadke in žalostno, leno mežikal z rdečimi vekami. Gavril ga je hripavo zmerjal.

— Vrag te potiplji, revše! Kaj ti pa je? Napojil sem te in nakrmil. Kaj še hočeš?

Oplazil ga je s palico po hrbtu in bokih. Konj je pomahal z repom in komaj zganil glavo. Potem pa je ves stopen s težavo prav počasi stopal do staje pod drevesi.

— Kaj ti je, konjič? je govoril Gavril, ko je razprezal. Mrdaš se, kakor bi bil knežji. Kajpak, dobro si danes garal...

Konj se je zrušil na tla.

Prozorno Pelikan nalivno pero

Če hočeš
komu kaj pokloniti,
pokloni Pelikan!

— Kaj? Pretezaš se in zehaš, ko je treba vstati? Imava še dela, prijateljček, saj veš. Morda nimaš teka? Popij kancček ruma, zapali si pipico! Potem pa pohajkuj sem ter tja... Nato si privošči štiri obroke. Življenje je lepo, kakor vidiš. Jaz sem zadovoljen, če pijem malo žganja. Da bi jedel? Jestu je potrata!... Pa recimo, da bi bilo lepo spati. Spiš nekaj časa, potem spet greš in použiješ tu malo vina, tam malo sira. Se še malo izprehajaš, nato pa se vrneš k štirim obrokom... Neumen si, dragec, ne veš, kako se živi. Ješ svoje ničvredno seno in molčiš. Toda kaj ti je? Zakaj si takole, a?

Roibul je ležal iztegnjen, z nozdrvmi na vlažni zemlji. Leno je mežikal. Zvečerilo se je. Med redkimi drevesi se je vlekla le še blodeča megla.

— Kaj pa ti je, bratec?

Vzravnal se je in brenil konja.

— Res, nekoliko sem pijan. Luknjo imam v glavi, zato sem malo zmeden. Toda kaj je tebi? Mislim, da ti še ni odbila zadnja ura. Saj te ne bo še konec. Vstani!

Zgrabil je konja za uhlje. Toda Roibulu je glava omahnila nazaj. Gavril ni več govoril; zdrknil je na tla in pozorno gledal svojega tovariša. Počasi je konj povlekel z gobcem po vlažni zemlji.

— Kaj bo z menoj, če mi pogine? je momljajl Chichiuta. Vse sem storil, da bi si malo opomogel, da bi privabil spet ženo na dom, da bi popravil svojo kočo. Bog pa ni hotel tega. Otročaji so me obmetavali s kamenjem, me topli in pljuvali vame. Tudi jaz sem siromak. Imel sem dečka. Umrl je. Če sem imel le belič v žepu, sem ga zapil. To je bilo moje življenje. In zdaj mi crka konj. Kaj bo z menoj!

Spet je brenil konja.

— No, kaj ti je?

Potem je zlezel v jopič in legel kakor po navadi.

Konja je zadnjikrat božal večerni veter. Potem je obstal nepremičen kakor črno divje vresje in kosi lesa, ki trohne po prostranem travniku. Nazadnje je le našel miren počitek.

Anekdote

Kraljeva glava.

Med vladanjem slavne švedske kraljice Kristine se je zgodilo, da se je v Angliji uprlo prebivalstvo, ujelo svojega kralja Karla in ga obsodilo na smrt. Ko so kraljici Kristini povedali, da so Angleži svojemu vladarju odsekali glavo, je samo skomignila z rameni in rekla:

«Ne zamerim jim tega. Saj Karel s svojo glavo ni vedel kaj početi!»

Znanje.

Profesor Virchow, znani kirurg, ki je bil po rodu Slovan, a zagrizen Nемеc, se je nekega dne srečal s človekom, ki se je hotel za vsako ceno z njim seznaniti.

«Dober dan, gospod profesor», mu je zaklical možak. «Stavim, da me ne poznate več.»

Virchow se je hitro obrnil:

«Stavo ste dobili», je mirno odvrnil in — odhitel dalje.

Domišljija.

Coné, ki je zahteval od svojih bolnikov, da si morajo domišljevati, da se njihovo zdravje od dneva do dneva

boljša, je vprašal svojega asistenta, kako se neki bolnik počuti.

«Slabo mu gre», je odvrnil asistent.

«Tega ne smete reči», je dejal Coné. «Pacient si samo domišlja, da mu gre slabo.»

Drugo jutro je spet vprašal asistenta po istem bolniku in asistent mu je odgovoril:

«Pacient si domišlja, da je umrl!»

Redna stolica

Leopiltule

Oglas reg. S Br. 31430 dne 24. XII. 1935.

Najprej so bile rastline

Življenje rastlin, živali in človeka vladajo isti zakoni. Ista celica gradi vse, isto jedro protoplazme jih veže z elementi.

Zato se ne smemo čuditi, da je že v predzgodovinskih časih vezal ljudi občutek skupnosti z rastlinskim svetom.

Takrat so mislili, da so v rastlinah dobri in zli duhovi, ki preidejo na človeka ter se polaste njegovega telesa in njegove duše, če jih zaužije.

Ta vera, ki je nastala neposredno iz rastlinstva, je nastala iz najstarejše stopnje prirodoslovje. Takrat je bil duhovnik še v zvezi z božanskim misterijem prirode. Bil je hkrati človeški telesni in duševni zdravnik in je znal uporabljati prirodne sokove za zdravljenje človekovega telesa in duše.

V tistih časih je bila še vera v misterij prirode bistvo vsega zdravljenja. Pod besedo «bolezen» so razumeli ljudje nekakšno motnjo v ravnotežju. Zavedali so se, da je vsaka bolezen v človeškem telesu nekakšno presnavljanje. Mislili so celo, da so boleznici posledica človeškega razvoja in rasti.

V presnavljanju celice iščejo še danes skrivnost življenja. Ugotovili so, da se pokaže bolezen, naj bo že njen vzrok kakršenkoli, vselej v motenem, neuravnoteženem delovanju celic. Zeleni deli rastlin grade celično snov in se razmnožujejo z deljenjem. Na ta način rastejo. Vprašanja, kako delujejo zunanji učinki na deljenje celic, pa še niso rešili. Haberlandt vidi v tem učinkovanju hormonov. Drugi celo kratke, ultravijoličaste valove, ki nastajajo v organizmu samem, morda v krvi.

Če izdeluje res kri hormone in če so ultravijoličasti žarki res iz nje, je to čudovito natančno potrdilo starega prirodnega zdravilstva, ki so se zanj ogrevali tudi možje kakor Goethe in Kneipp, ki so trdili, da mora biti kri res nekakšen poseben sok.

Že stari Heraklit je rekel: «Vse teče!» Veliko izmenjavanje snovi s pomočjo luči, zraka, vode, hrane — in hrana je skoraj vselej rastlinska — je med seboj povezano.

In če je rastlinsko zelenilo (klorofil) edina snov, po kateri nastajajo iz ogljikove kisline in vode organske spojine, je tudi kri zelo podobna klorofilu, kjer se odloči, ali bo nastal iz zaužite hrane zdrav ali bolan organizem.

Prirodno zdravljenje odklanja dovanje raznih umetnih zdravil v telo. Dandanes že priznava medicinska veda, da so tudi operacije in razni umetni hormoni samo pripomočki za hude bolezni, ne pa prirodna sredstva, ki bi

dala človeku na priroden način novih moči.

Zavedajmo se tega, da pomeni vsaka bolezen v človeku, če je količkaj pomembna, mejnik življenja. Pomeni tudi, da mu nečesa manjka, in zato je treba pri boleznih do temelja preurediti našo prehrano, življenjske navade in duševno delo.

Dejstvo je, da živi evropski človek čedalje manj prirodno. Že davno se je čelil od nekdanjega življenja v gozdu,

na polju, kjer je dolga leta živel v lepem sožitju s naravo. Samo časih ga še porjavi solnce in samo časih se še prepoti. Zrak v velemestih in vodah sta čedalje slabša, in vendar sta prav te dve snovi pogoj za zdravo življenje.

Neprirodni način življenja pa slavi svojo zmago. Tempo življenja nam krajša spanje, naši živalci so čedalje bolj obteženi. Želodec mora pogosto prebavljati jedi, ki mu ne prija, in se polniti tako, da zaužita hrana ni v prav

L. & C. HARDTMUTH^{OV}

SVINČNIKI

se izdelujejo zdaj v novo osnovani tovarni svinčnikov

L. & C. HARDTMUTH V ZAGREBU

so torej domači izdelek

Vsakdo,
k d o r
prvega
poskusi,
tudi stalno uporablja odlična

HARDTMUTH^{OVA} PERESA

IN HARDTMUTH^{OVE} R A D I R K E

KI SO TUDI DOMAČI IZDELKI

TOVARNA KOH-I-NOOR SVINČNIKOV
L. & C. HARDTMUTH
ZAGREB

nikakršnem razmerju z opravljenim delom. K temu pride še pomehkuženje telesa s tehničnimi pripomočki. Modernemu človeku primanjkuje čedalje bolj naravnega gibanja in večino življenja prebije na stolu. Od vremena skoraj ni več odvisen. Manjka mu utrditve, ki bi mu telo napravila odpornejše za razne bolezni. Zato pa vidimo na drugi strani spet pretiravanje v sportu, ki pogosto škoduje, zlasti ženskemu telesu.

K temu moramo dodati še celo vrsto nerešenih vprašanj: razmerje do življenja na deželi, gnojenje, razvrstitev hrane v industriji. To so sami problemi, ki postajajo zaradi nerešenega nasprotja med narodo in tehniko čedalje ostrejši. Rečemo že lahko, da se evropski človek dandanes že bori s prirodnim življenjem, ki je bistven pogoj njegove bodočnosti.

Prav zaradi tega bo treba spet čimprej obnoviti stari klic: «Nazaj k prirodi!»

Rado Savinski:

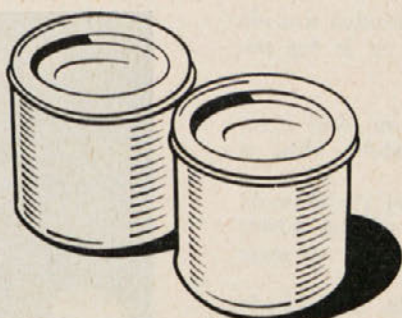
MOŽ MOJE ŽENIE

Nedavno sem stal pred ogledalom in se zabaval z možem moje žene. Poznam ga že zelo dolgo in ga imam za izobraženega, plemenito mislečega človeka, ki ima samo eno napako, namreč to, da je slabši pri svoji ženi in zato smešen v krogu svojih znancev.

Rekel sem mu: «Največji neumnež si, kar sem jih kdaj videl v življenju. Postani že vendar mož in ne bodi suženj svoje žene. Poglej se v ogledalo! Kaj se je zgodilo s teboj? Oči imaš brez leska, lasje so ti osiveli, na obrazu se ti delajo gube. Kakšen fant si bil nekoč!»

Žalostno in resignirano se je nasmehnil.

Zato sem nadaljeval: «In kaj te prav za prav muči? Misliš na neplačane račune, ki leže v tvoji pisalni mizi. In zdaj mi povej resnico. Ali nosiš morda ti zadnje modne izmišljotine ali briljante, ki jih tako težko plačaš? Ali imaš morda čekovno knjižico vedno pri sebi zato, ker bi se utegnil kdaj domisliti, da bi na izprehodu kaj večjega kupil? Ne, samo ona hoče to. Tvoja žena, ki nima drugih skrbi, kakor da

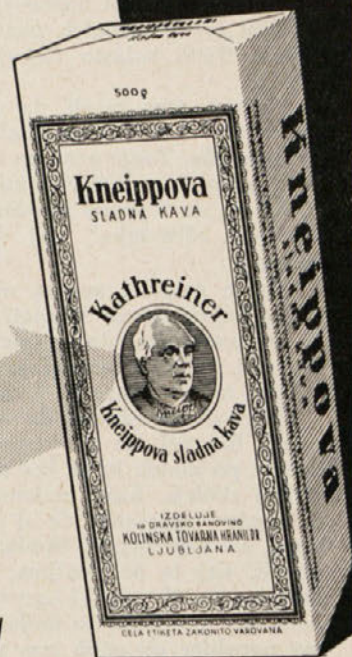

Kaj je znotraj...

Golaž ali oljnata barva? Da se ne bi pripetilo, da bi namazali vrata z golažem, moramo paziti na etikete. Če hočete kuhati pravo Kneippovo sladno kavo, morate paziti na zavitek, namreč na oni s sliko župnika.

Odrpta, v vrečah ali v zavitkih brez župnikove slike sploh ne obstoja

Kneippova sladna kava!

živim, uživa in troši tvoj denar. In kako se ti za to oddoljuje? Ali skrbi morda, da bi imel prijeten dom, kadar se vrneš, ali izkuša kdaj s poljubi in laskanjem zgladiti s tvojega čela gube skrbi? Samo smejala bi se ti, če bi kaj takega hotel!»

Mož moje žene je sramežljivo povetil glavo. Ni mi mogel odgovoriti, ker je vedel, da prav govorim.

«Dobro, ne tajiš, in torej še ni vse izgubljeno. Napravi že red v svoji hiši. Odpovej slugi in sobarici, ki te prezirata. Ne prirečaj prijateljskih večerov, ki imajo samo ta namen, da bi moški tvoji ženi dvorili in se tebi posmehovali. In če boš vse to storil, potem... da, potem bo tvoja žena štirinajst dni živčno bolna, a nato ozdravljena.»

Mož moje žene mi je pokimal, češ, da soglaša. Moje besede so očito učinkovale nanj. Hodil je po sobi in nekaj nerazumljivega mrmral predse. Ali bo tako pogumen, da bo uresničil pravkar storjeni sklep?

Zdajci se začujejo zunaj lahni koraki in susterje svilene obleke. Vrata se odpro in med njimi se pojavi Nekaj, oblečeno v lepo rožasto obleko. Nekaj, ki je širilo vonj po rožah.

To Nekaj je zaklicalo: «Kaj, še zmerom nisi pripravljen?» Toda ni bilo odgovora. Zato je to Nekaj nadaljevalo: «In tistega čeka mi tudi še nisi pripravil? To je grozno, kakšen človek si.»

Pokažite

„Prijatelja“ svojim znancem in prijateljem in jih pridobite za naročnike. Za vsakega pridobljenega naročnika dobite

lepo nagrado.

HERSAN ČAJ

deluje dobro pri boleznih želodca, jeter in ledvic.
 Pomaga pri arteriosklerozni in hemoroidih.
 Lajša muke in bolečine pri revmatizmu in protinu.
 Blaži težave pri mesečnem perilu in meni.
 Odpravlja motnje pri debeljenju in napravi človeka vitkega.
 Dobiva se v vseh lekarnah.

Reg. S. št. 19830/933

Mož moje žene je čutil, da se je približala usodna ura, da se mora sedaj odločiti ali pa nikoli. Obrnil se je ter pogledal svojo ženo.

«Ne bom izpolnil nobenega čeka.»

Obšel me je občutek ponosa. Moje besede so torej učinkovale. Tisto rožasto Nekaj je debelo pogledalo: «Kaj si rekel?»

«Da sem tega že sit, da ne bom več suženj tvojih muh. Resno sem o tem razmišljal ter spoznal, da moram misliti na naju oba. Tvoje neumno zapravljanje presega že vse meje in bi utegnilo uničiti celo milijonarja...»

«Zdi se, da ti danes ni dobro», ga je prekinila. «Naj morda pokličem zdravnika? Saj veš, da takih prizorov ne prenašam.»

«To je mogoče, ampak na to se ne morem ozirati. Od danes naprej moraš izhajati z denarjem, ki ti ga dajem, in ti prepovedujem, da bi me neprestano nadlegovala z zahtevami, ki mi vznemirjajo živce.»

Tisto nežno Nekaj se je zgrudilo na stol.

«Že davi sem slutila, da se mi bo nekaj neprijetnega pripetilo. Saj veš, da ne prenašam razburjenja: to sem podedovala po mami, in če boš nadaljeval v tem tonu, bom spet živčno zbolela. Kako nizkotno je hoteti, da naj se bavim z denarnimi vprašanji. Če si razkačen, izlij svojo jezo v pisarni na uslužbenca. Škoda, da nisem ubogala, ko so me svarili, naj te ne jemljem, ko so mi pravili, da si robot, brezobziren človek. Ti surovež si to nalašč storil, da bi jokala, ker veš, kako to mojemu obrazu škoduje. In prav danes popoldne ob petih sem povabljena na čajanko.»

Vzela je majhen robček in skrila v njem obraz. Z grozo sem opazoval, da možev odpor pojema.

Zašepetal je: «Ljubica, bodi vendar razumna...»

«Ne, ne, nisem razumna, ne potrebujem tega. Za to ste vi možje.»

«Jaz sem že razumen!» je odgovoril z novo energijo. «In zategadelj moram skrbeti vsaj za to, da se ne bo najino imetje po nepotrebnem razmetavalo.»

V meni je vstajala nova nada. Mož moje žene se je vračal k svoji hladnokrvnosti.

«Takrat, ko si me jemal, si prisegal, da me boš vedno ljubil», se je oglasila jokavo izpod robčka.

«In moja ljubezen je ostala celi dve leti enaka.»

«Dve leti? To se mi zdi kakor dve sto let. Če mora človek vsak dan beračiti za par dinarjev, ki jih potrebuje za življenje, če dobi v zahvalo za svojo varčnost samo takele prizore, potem se dnevi zdijo leta...»

«Ne pretiravaj in drži se resnice», jo je prekinil, toda ona se ni dala premotiti, ampak je nadaljevala:

«Nazadnje se pa to tudi samo po sebi razume. Od večnih skrbi in vsakdanjega joka sem postala stara in grda; kako bi me mogel še ljubiti? Kar poglej me. Priznati vendar moraš, da nisem več taka, kakršno si me nekoč ljubil!»

Ed. Hamilton:

Kazalca na uri tožita

Ko je stopil James Natrnick v pisarno svojega očima, ki jo je razsvetljevala zasenčena svetilka, je kazala ura na mizi pet minut pred osmo. Pogled mu je zablodil k odprtemu kaminu. Kakor običajno, je sluga pripravil drv in premoga, da bi mogel Cyrus Frost sam zakuriti, ko mu bo v sobi hladno. Bilo je vse tako kakor zmeraj, si je mislil Natrnick, ker je bil tisti nepri-

žgani ogenj temeljni kamen vsega njegovega bistroumno zamišljenega načrta.

Cyrus Frost je dvignil glavo.

«No, James, si mi prinesel denar?» je osorno vprašal mladeniča.

Gospod Frost je bil koščen, sivolas mož pri šestdesetih letih; njegov suhi, pergamentni obraz in priprte oči niso kazale posebne prijaznosti.

Natrnick je hladno odgovoril: «Ne, nisem prinesel.»

Cyrusu je šinila od jeze kri v obraz. «James, zagrozil sem ti, da te ovadim

policiji, ako mi ne prineseš dva tisoč dolarjev, ki si mi jih izmaknil iz moje blagajne. In zdaj bom to storil! To, da si sin moje pokojne žene, me nikakor ne ovira. Pošljem te v zapor.»

«Ne, ne pošlješ me!» je dejal Natrnick neomajno mirno. «Ti, moj dragi očim, boš umrl. In sicer takoj.»

Natrnick je vzel iz žepa revolver, na katerem je bila priprava, ki je ogluševala pok, ter ga nameril starcu v srce.

Cyrus je naglo vstal. «Ne — s tem me ne boš premotil! Hočeš me le prestrašiti! Toda ubiti bi se me ne drznil!»

Bedak. Zares jo je pogledal!

«Ali sem še tako lepa, kakor sem bila takrat...?»

«Še stokrat lepša, toda...»

«Pa pridi sem in mi daj poljubček!»

Ubogal je.

«Koliko boš danes potrebovala?» je slednjič trudno vprašal.

«Nič. Poizkusila sem bom omejiti v izdatkih.»

«Pomeniva se o tem spotoma. Za vsak primer vzamem s seboj čekovno knjižico.»

Ozrl sem se v zrcalo na moža moje žene s pogledom, ki mu je povedal, da je neozdravljiv, nepoboljšljiv strahopetec, potem pa sem rožastemu Nečesu ponudil roko...

Varuj in neguj svoje zobe,
dvakrat na dan s:

Chlorodont-zobno pasto

KLJUČE

*vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše*

KLJUČARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

**U
dubokom
djelovanju
leži
vrijednost!**

Kuverta

konfekcijska tvornica
družba z o. z.

v Ljubljani

*izdeluje kuverte vseh vrst,
pisemski papir najmodernejših
oblik, vrečice itd.*

Tyrševa cesta št. 67

Telefon

28-07

Vaša koža bo lepa, če jo boste negovali

Snovi Creme Mouson, ki delujejo v globino, prično delovati v spodnjih kožnih plasteh, in ta racionalni način kožne nege naredi polt **mladostno-nežno**.

Na milijone žensk vsega sveta je spoznalo koristi, ki jim jih nudi **edinstvena sestava** te kreme, pa tudi Vam, gospa, bo

CREME MOUSON

kmalu neogibno potrebna za vsakdanjo kožno nego! In za varstvo Vaše kože neprekosljivi

PUDER CREME MOUSON

ki bo dal Vaši koži nežno gladkost in tako zaželeni breskvi podobni nadih. Pri izdelovanju tega pudra so bile izrabljene najnovejše raziskave na polju kozmetike — tako **nežen je kakor dih**, da se njegova obrambna plast komaj zapazi. Vam se ne bo poznala «napudranost», če boste uporabljali puder **Creme Mouson!**

Druge Mousonove potrebščine za lepoto nego:

Cold Cream Mouson

Igemo črtalo za ustne

Creme Mouson milo

Igemo Skin Lotion

Igemo lak za nohte

Igemo Shampoo

«Ah — da ne? Prisilil si me k temu. Tisti denar sem že zaigral, nimam ga, torej ti ga ne morem vrniti — in zapor me prav nič ne mika.»

Cyrus Frost se je hripavo zasmeljal. «Zapor! No, prideš pa na električni stol, James!»

Nattrick se je nakremžil. «Motiš se. Nisem bedast, neroden morilec. Želim, da bi ti vedel, ko boš umiral, da se jaz izmuznem! Usmrtil te s temle revolverjem. Potem odidem iz hiše točno ob osmih, in sicer tako, da me bo Marner čisto gotovo videl. Marner — sluga — ne pride več sem v pisarno, kakor veš, ker prav dobro ve, kako nerad se daš motiti. In dvajset minut nato, ko odidem, bo slišal strel, priteknel sem in te našel mrtvega. Okno bo odprto, kakor da je skozenj zbežal tat...»

Tamle v kaminu visi zgoraj nad kupom drv in premoga na vrvič patrona. Preden odidem od tod, prižgem ogenj v kaminu. Približno v dvajsetih minutah se bo ogenj tako razgorel, da se bo vrstica prežgala; patrona bo padla v ogenj in eksplodirala. Ko bo sluga začul pok, bom jaz že precej daleč od tod; igral bom bridge s tremi verodostojnimi pričami...»

Cyrus Frost, slednjic prepričan, da misli njegov pastorek resno, je vstal od mize. Ko se je opiral na mizo in odpiral usta, da bi zaklical na pomoč, je Nattrick ustrelil in pogodil starca naravnost v srce. Frost se je zgrudil tik mize na tla.

Nattrick je poslušal. V hiši se ni nič zganilo. Oprezno si je oblekel rokavice in odprl okno. Izvlekel je predale in razmetal njih vsebino po sobi. Potem je upravnil vžigalico ter podpalil kupček kuriva v kaminu. Zagoreli so plameni in olizavali pripravljeno žrtev.

Nattrick je mirno odšel iz pisarne ter glasno zaprl vrata za seboj. Šel je k slugovi sobici na koncu veže. Pozvonil je, naj mu gre odpirat. Marner, stari sluga, je prišel in mu pomagal oblačiti suknjo.

Nattrick je pogledal na uro v oglu veže. «Osem je že!» je dejal. «To sem se lepo zakasnil — čakajo me na bridg — podvizati se moram!»

Zadovoljno se je smehljaj, ko je spuščal motor svojega voza. Tako voljno mu je bilo, vse je šlo kakor po žici!

Več ko pol ure pozneje je igral bridge v hiši svojega prijatelja, ko je zazvonil telefon, kakor je pričakoval. Poklicali so ga tja.

Oster glas se je oglasil v telefonu. «Gospod Nattrick? Tu detektiv Darrel. Idite takoj domov... vaš oči je umorjen... da, sluga je slišal strel in našel truplo nekako pred četrt ure...»

«Že... že... že grem...» je rekel Nattrick.

Deset minut nato je planil v pisarno očima, kjer je našel bledega slugo in tri policijske uradnike. Delal se je prestrašenega, osuplega — ko je zrl na negibljivo Frostovo telo, ležeče na tleh.

«Za božjo voljo!» je zajecjal. «Kdo je le mogel to storiti!»

Detektiv Darrel, mož smetega obraza, je zastrmel vanj.

«Vi ste to storili», je dejal hladno. Zdajci je stopil k njemu ter mu del okove na zapestje.

«Kaj pomeni to?» je zakričal Nattrick. «Kako se drznete trditi, da bi jaz...»

«Vemo, da ste to storili, Nattrick», je rekel Darrel tiho. «Cyrus Frost je bil umorjen točno ob osmih, in mi vemo po izjavi sluga, da ste bili vi prav v tem času pri njem. Razen tega nam je sluga rekel, da je slišal, kako se pripravata, in sicer zaradi denarja.»

«Ampak moj oče ni bil umorjen ob osmih! Sami ste rekli, da je sluga slišal strel četrt ure ali dvajset minut po osmi.»

GRENKE KAPLJE

Človek postaja star, ko se začneja čutiti mladega.

Moški pojejo, če so sami med seboj, ženske pa takrat, ko jim manjka družabnik za pogovor.

Večkrat smo kakšnega človeka sili, kakor pa to priznamo.

Če ima ženska lepe zobe, se ji zdi vse tako zabavno, da se mora smejati.

Hvalimo kuharja, pozabljamo pa na vola, ki je dal meso.

So ljudje, ki se dobro počutijo le takrat, kadar se slabo počutijo.

Zveze so to, kar mislimo, da imamo, preden jih poizkusimo izrabiti.

Najdražji spomini na poročno potovanje so hotelski računi.

Marsikdo je tako previden, da v dež ne vzame dežnika s seboj, ker se boji, da bi ga kje ne pozabil.

Kdor ni poizkusil žolča, ne ve, kakšnega okusa je med.

Največje neumnosti storimo zaradi tega, da bi se zdeli ljudem pametni.

Marsikdo pove svojemu bližnjemu »resnico« v obraz le zato, ker nič pametnejšega ne ve.

Če zna kdo molčati, postanejo njegove besede pregovori.

Ženska, ki molči, pove največ.

Če vidimo ljudi, ki mislijo o sebi, da so lepi, si moramo dobiti o lepoti zelo grdo sliko.

Laže je obdržati izposojene knjige, kakor to, kar je v njih.

Mnogim ljudem je vest zasilen izhod, ki ga najdejo le v skrajni sili.

«Seveda je slišal,» je dejal Darrel, «toda tisti strel — to naj bi nas bilo ravno zmedlo —, vi ste nastavili patrono v kamin. Našli smo jo tam, ko smo začeli preiskovati, takoj, kakor hitro smo dognali, da je bil ubit že ob osmih.»

«Toda zakaj to neprenehoma trdite?» je zakričal Nattrick s hripavim glasom. «Za to nimate najmanjšega dokaza, da je bil ubit ob osmih! Obdolžujete me edinole na osnovi onega prepira, ampak jaz vas zagotavljam...»

Darrel je zmajal z glavo. «Ne obdolžujemo vas, Nattrick. Ampak tole vas izdaja...»

Detektiv je pokazal na majhno električno uro na mizi. Nattricku je zledenela kri v žilah, ko je uzrl vrstico, vodečo od ure na tla, ki jo je stari Cyrus Frost pretrgal, ko je padel na tla. Nattrick je ni bil opazil, ker jo je zakrivalo truplo.

In kazalca na uri sta kazala točno osem — torej trenutek, ko je stari mož prekinil električni tok, trenutek, ko je prenehal živeti...

Dobri okus

je posebna prednost odvajalnega sredstva Darmol. Vrhu tega deluje milo in brez bolečin. Zato uživajo odrasli in otroci radi Darmol

Ogl. Reg. S. br. 7009/30

DARMOL

Jedro Kneippove sladne kave je izpremenjeno v karameliziran sladni sladkor, ki hrani in krepi živce. Kneippova sladna kava se dobi samo v originalnih paketih s sliko župnika.

Samo kdor pravilno kuha, kuha dobro in varčno! To velja za vsako jed, posebno pa še za belo kavo. Kadar kuhate kavo, mislite na tole: Za dobro belo kavo je treba dodati dobro mero «Pravega Francka» — rajši malo več, kakor pa premalo!

Brez težav deluje Darmol. Razen tega prijetnost pri uporabi: nobenega kuhanja čajev, niti požiranja kroglic in ne grenkih soli. Darmol je okusen kakor čokolada. Ne poskušajte z nepreizkušenimi preparati, temveč uredite svojo prebavo s priljubljenim odvajalnim sredstvom Darmol. Dobi se v vseh lekarnah. — Reg 25.801/57.

Za vsakega pridobljenega naročnika dobite lepo knjigo

«Prijatelj» izhaja vsakega 5. v mesecu. Rokopisi se ne vračajo. Naročnina je: Letno 12 številčk revije «Prijatelj» Din 62.—. Če se plačuje v obrokih, je četrtletna naročnina Din 16.— polletna naročnina » 3.—

Odgovorni urednik Emil Podkrajšek v Ljubljani. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Dalmatinova ul. 8/I. Tel. 21-32. Tisk Delniške tiskarne d. d. Predstavnik: Ivan Ovsenik v Ljubljani.

Zakaj se je ta zob razmajal?

Popolnoma zdrav je bil ta zob, vendar ga ni bilo mogoče rešiti. Vzrok je bil zobni kamen. Kdor pravočasno ne pazi na nevarni zobni kamen, mora računati s tem, da se bodo tudi njegovi zobje razmajali in morda prerano izpadli.

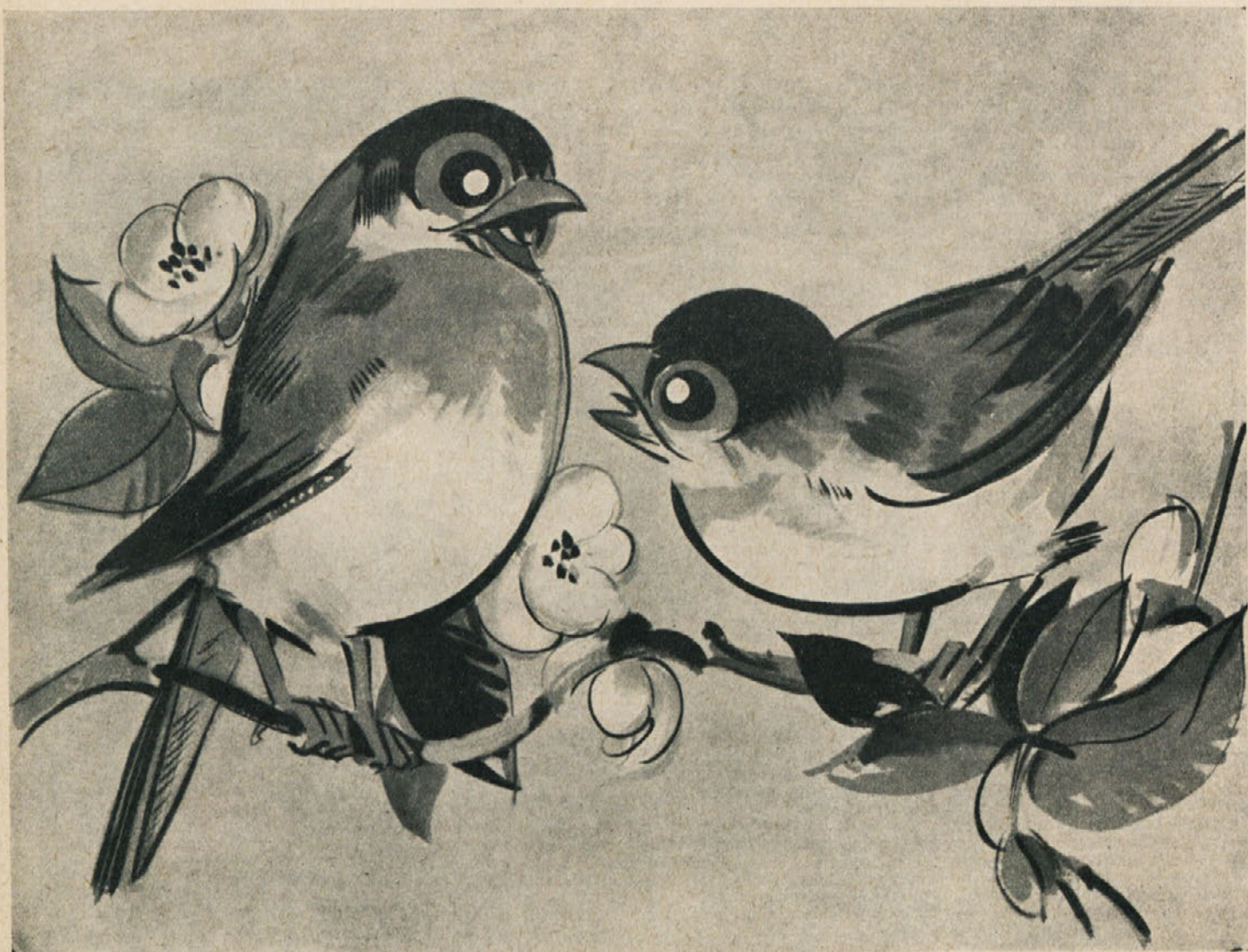
Uporabljajte redno Sargov Kalodont! V Jugoslaviji vsebuje samo Sargov Kalodont znanstveno priznani, na klinikah preizkušeni sulforicin-oleat dra Bräunlicha. Odpravlja polagoma vendar zanesljivo zobni kamen, prepreči njegovo ponovno tvorjenje ter Vas obvaruje te velike nevarnosti.

SARGOV

KALODONT

proti
zobnemu
kamnu

★ Prijetno poživilo: Kalodont voda za usta! Koncentrirane sestavine, izborno razkuževalno sredstvo, varčna v uporabi.

Ne samo vrabci na strehi

ampak tudi ptički v pomladnem cvetju že pojo,
da smo za pomlad in poletje pripravili našim
odjemalkam in odjemalcem presenečenje

Pravkar smo dobili novo zalogo
vsakovrstnega modnega manufak-
turnega blaga v različnih vzorcih,
v odlični kvaliteti in nizki ceni

PRIDITE, POGLEJTE IN IZBERITE!

VELEMANUFAKTURA

**A. & E. Skabernè
Ljubljana**

Poseben oddelek za zavese in linolej!